

Nové Bratrské Listy

IV/2002, IV. ročník

*„Hled'te, jak velikou lásku
nám Otec daroval: byli jsme
nazváni dětmi Božími,
a jsme jimi.”*

z obsahu:

Voda života

Přebělohorská krize JB (2)

Archiv JB v Ochranově

J. Niebauer v cíli

Střet civilizací?

Příloha:

Jednání o sjednocení JB a

ČCE (4)

Biblická ívaha

Voda života J 7,37-39 (H. Schlimm)

Běžci dlouhých tratí (M. Vecko)

Úroky ze starých pokladů

Na čem záleží - 2 (D. Ženatý)

Dějiny

Předbřlohorská krize JB - 2

(J. Halama ml.)

Unitas fratrum

Historie archivu JB (P. Peucker)

Otevření archivu v Ochranově
zprávy

Ekumena

Seminář o charismatickém hnutí

Náš seniorát

J. Niebauer v cíli

R. Borski - 75 let

Kalich

zprávy

informace

seminář Veritas

Společnost a my

Střet civilizací? (M. Opočenský)

Nové Bratrské Listy

Tento církevní časopis pro své členy a přátele
vydává OCHRANOVSKÝ SBOR při ČCE
v Praze.

Adresa: Hálkova 5, 120 00 Praha 2,

tel: 02/ 24 94 18 70,

email: uf.praga@netforce.cz

Registrováno pod zn. MK ČR E 12555

3

Vážení čtenáři,

7

pomalu končící léto bylo poznamenáno
několika odchody našich věrných a
význačných členů do nebeského domova. Na
dva z nich přinášíme vzpomínku v tomto
čísle, na br. biskupa A. Ulricha ji přineseme
jistě příště. Vzpomínáme na ty, kteří nás
předehli, jsme vděční za jejich svědectví, které
i nás pomáhalo udržet na cestě následování
a zároveň se ptáme, jak nás jejich odchody
ovlivní. Budeme jen litovat, nebo i přebírat
ten jejich „štafetový kolík“?

15

22

22

28

28

V této souvislosti se mi vybavuje vzpomínka
na televizní přenos z Erfurtu, který jsem
sledoval na německé ZDF. Uskutečňoval se 3.
května tohoto roku a zachycoval dojemnou,
ale důstojnou ekumenickou bohoslužbu, která
se konala v souvislosti s úřední střelbou v
tamní škole. Mohu-li použít při tak smutné
a alarmující příležitosti jen jednoslovné
vyjádření svých pocitů z této bohoslužby pod
širým nebem, pak byly „kladné“. Obzvláště
jsem ocenil, že se v přímělných modlitbách
objevila také prosba za rodinu mládence, který
ten děsný čin spáchal... V komentátorském
studiu tvořila pozadí dětská kresba, které
vévodil nápis: WARUM? Proč? - a poučený
komentátor tu otázku přeznačil ve svém
kratičkém zamyšlení na: WOZU? K čemu?
Nemusíme věřit, že každá událost je přesným
a potřebným dílkem do skládačky dějin tohoto
světa. Ne, mnohé věci jsou nelogické a
myslím, že nikdy neobjevíme jejich nějaký
hlubší smysl. Ale to nebrání, abychom se
nepokoušeli hledat, zda v každé skutečnosti
není ukryto pro nás nějaké poselství, které by
nám napomohlo žít moudřeji - totiž ve větší
úctě k Boží vyvýšenosti.

S bratrským pozdravem

Bohumil Kejíř

biblická úvaha

Voda života

Všichni víme, jak vzácným darem pro celý svět je voda. Rostliny, zvěř i člověk, všechno ji potřebuje. A pohledme na lidi, na jejich žízeň pro životě! Když jsme v dětství prožili s rodinou něco krásného, třeba výlet po jezeře, říkával můj otec: "To byl doušek z poháru života!" Co dělají ti, jejichž pohár života je prázdný? Nebo ti, kteří vodu života dosud vůbec nenašli? Mnozí z nich hledají zoufale.

Připomeňme si slova Písma

V poslední, velký den svátků Ježíš vystoupil a zvolal: 'Jestliže kdo žízní, ať přijde ke mně a pije! Kdo věří ve mne, 'proud živé vody pophyne z jeho nitra', jak praví Písmo.' To řekl o Duchu, ježž měli přijmout ti, kteří v něj uvěřili. Dosud totiž Duch svatý nebyl dán, neboť' Ježíš ještě nebyl oslaven. (Jan 7, 37-39)

To byl tehdy veliký svátek v chrámu, kde kněží vylévali vodu na oltář. Ježíš byl přítomen a hlasitě volal: "Kdo žízní, pojď ke mně a napij se!" Je to jenom Ježíš, který může dát živou vodu. Poslyšme o tom ve třech oddílech:

1. Pít vodu

Tento svátek slavili lidé v Izraeli jako vzpomínku na putování pouští. Tam také poznali, co je to oáza. Tady nepotřebuješ žádnou vychlazenou Coca-Colu, stačí jen voda. Kromě tohoto svátku slavili Židé také díkčinění za žně, a začínali je prosbami za déšť. Právě sklídili úrodu a už se znova modlí za déšť! A přitom mysleli také na to, že jednou poteče Boží voda života pro celý svět. Při tomto svátku šel kněz k rybníku Siloe a přinášel vodu ve zlatém okovu, v bráně chrámu jej pozdravil hlas tří pozounů a pak vyléval vodu na oltář za radostného jásotu celé pospolitosti. Židé říkali: "Kdo neprožil radost z čerpání vody v chrámě, nikdy žádnou radost neviděl".

Tu se tedy postavil Ježíš vedle oltáře a hlasitě volá svou výzvu. On ví, že jsou tu samí „vyčerpaní“ lidé a těm on dává pít. On odpouští viny, naše viny, on pomáhá snášet utrpení, utěšuje v nouzi, on dává vodu v dobách vyprahlosti našeho života. U proroka Izaiáše (12, 3) čteme toto slovo: „S veselím budete čerpat vodu z pramenů spásy.“ Těmito slovy se také zdraví lidé každé ráno onoho svátku v chrámě.

2. Vodu dávat

Kdo věří ve mne, jak praví Písmo, poplynou z jeho těla proudy živé vody. Okolo těchto slov bylo mnoho dohadů. Znamená to snad: „Ať pije ten, kdo ve mě věří, u mne, z jehož těla plynou proudy živé vody?“ Nebo jsme tu myšlení my, my sami? Takže znovu naše přičinění?

Milé sestry a bratři, já věřím, že tady platí oboje - Ježíš nám dává vodu života, a my dáváme tuto živoucí vodu dál. Vždyť přece Pán Ježíš řekl té ženě u studně: „Dej mi napít” - i když on byl Žid a ona Samaritánka. Nikdo není tak nepatrný, aby nemohl druhým dát vodu, protože Pán Ježíš učinil také tak. Kdy vydává naše tělo vodu? Když se potíme a když pláčeme. Nuže, klidně se poť ve službě druhým, plač se zarmoucenými, tvůj pot a tvoje slzy se změní ve jméno Ježíše Krista v živou vodu. A pamatuj na to, že Pán, který znovu přijde, se bude ptát mimo jiné také na to, co jsme my prakticky učinili našim bratrům a sestrám, a sice těm nejmenším. A pak řekne: „Žíznil jsem, a dali jste mi pít”. To je všechno. Jen vodu, žádné mimořádné nápoje.

Jsou lidé, jejichž povoláním je starost o druhé. Také my všichni jsme jednou těmi, o které druzí pečují, a jindy těmi, kteří sami pečují o druhé. Nemyslím, že bys vždycky měl u sebe plnou polní láhev. Jednou se vyprázdní. A také ty jsi nejednou „vyhořelý”! A tu tě někdo obdaří úsměvem, pohledem důvěry, vezme tvou ruku do své. Přijmi ji. Takovým způsobem dává člověk druhému vodu.

3. Znáť vodu

Ty ale musíš tu vodu znát. Musíš vědět, kde je, kde se nalézá, kdo ji dává, co ta čerstvá voda vlastně je. Tu musíš rozlišovat mezi cisternou a pramenem. Každá cisterna se jednou vyprázdní. Pramen ale souvisí se spodní vodou. Teprve kdyby hladina spodní vody klesla, může se stát, že vyschne i pramen. Ale Boží živý duch je pramenem vody života - ty smíš věřit a modlit se, doufat a milovat.

Pán Ježíš tu v chrámě nedělá žádný zázrak. Neuhodí do skály či oltáře. Řekne jenom: „Pojď ke mně!” Není divu, že se na něm rozdělují duchové. On je trpící Pán, který sama sebe vylévá jako vodu. Kdo to tedy je, tento galilejský dárce vody? Není možné k němu přistupovat tak, že řekneš: „Dej mi vodu na můj mlýn a já tě pak uznám za Mesiáše!”

Protože Pán Ježíš plakal pro nás a s námi, můžeme pak my přestat plakat nad sebou. To ti ukazuje Duch svatý. Teď už znáš tu vodu, která tě občerstvuje, která dává život? Nepotřebuješ žádnou láhev, která se stejně brzo vyprázdní. S tebou je Ježíš, občerstvuje tě, obnovuje tě, pomáhá ti skutečně žít. Osuší tvůj pot, setře tvé slzy. Když čerpáme z pramene, kterým je Kristus, můžeme z této hojnosti rozdávat i druhým lidem. Amen.

*volně z knížky Eingesammelte Dreisätze
od biskupa JB Henninga Schlimma
J. Halama st.*

Běžci dlouhých tratí

Proto i my, obklopeni takovým zástupem svědků, odhodme všechnu přítěž i břich, který se nás tak snadno přichytí, a vytrvejme v běhu, jak je nám uloženo, s pohledem upřeným na Ježíše, který vede naši víru od počátku až do cíle.

(Žd 12, 1 - 2a)

To běžci dlouhých tratí ví, že platí pořadí v cíli jen, nic není dáno předem, i když vedem s velkým náskokem. Co když nás úprk bezhlavý naopak příliš brzo unaví? To běžci dlouhých tratí ví, že platí pořadí v cíli jen. Ničí mě žízeň ukrutná, žár polední... Najednou zdá se mi, že neběžím, že jsem poslední... Mám chuť to vzdát, do trávy si sednout, pak ale přece jenom vleču se dál, konečně cíl je tu a já vím, že jsem neprohrál. (úryvek z písně hudební skupiny Plavci)

A kdo závodí, nedostane cenu, nezávodí-li podle pravidel.

(2Tim 2, 5)

Každý z nás běžíme tak dlouhý závod, jak dlouhý je náš pozemský život, s pohledem upřeným na Ježíše, který je na této trati naším startem, cestou i cílem.

A aby byl závod závodem, musíme běžet podle pravidel. Je zde ještě někdo. Trať je lemována zástupem svědků, kteří již podle pravidel doběhli do cíle a jejichž vítězství nás povzbuzuje, abychom doběhli tak, jako oni.

Je pro nás krásné a povzbuzující, že právě ty „nejmenší“ podle lidských očí zjevuje Boží slovo jako ty „největší“ podle Božích měřítek. A právě tyto „nejmenší - největší“ jsou pro nás povzbuzením, potěšením, dávají nám vzor a příklad i v tom našem závodě, ve kterém je možno běžet, vzápětí i ztratit dech a padnout, abychom se podepření Ježíšem zase zvedli a šli dál, ale ve kterém není místo pro naše vlastní, lidská pravidla.

Nad velikou láskou k Bohu jednoho takového svědka víry se můžeme potěšit a vzájemně povzbudit i my.

David vzkázal Jóabovi: „Pošli mi Chetejce Urijáše.“ Jóab tedy poslal Urijáše k Davidovi. Pak řekl David Urijášovi: „Zajdi do svého domu a unyň si noby.“ Urijáš vyšel z královského domu a za ním nesli královský dar. Urijáš však nlehl se všemi služebníky svého pána u vchodu do královského domu a do svého domu nezašel. Když oznámili Davidovi, že Urijáš do svého domu nezašel, otázel se David Urijáše: „Což jsi nepřišel z cesty? Proč jsi tedy nezašel do svého domu?“ Urijáš Davidovi odpověděl: „Schrána, Izrael i Juda sídlí v stáncích, můj pán Jóab i služebníci mého pána táboří v poli. A já bych měl vstoupit do svého domu, jíst a pít a spát se svou ženou? Jakože jsi živ, jakože živa je tvá duše, něčeho takového se nedopustím!“ David Urijášovi řekl: „Pobud' tu ještě dnes, zítra tě propustím.“ Urijáš tedy zůstal v Jeruzalémě tobo dne i nazítří. David ho pozval, aby s ním jedl a pil, a opil ho. On však večer vyšel a nlehl na svém loži se služebníky svého pána. Do svého domu nezašel. (2 Samuelova 11; úryvky - čti celě!)

Snad všichni známe ten příběh. V Davidově srdci při pohledu na krásnou Bat-šebu zahoří žádostivost, neodmítnutá žádostivost porodí hřích dokonaného

cizoložství a tento dokonaný hřích zplodí smrt. V Božích očích si smrt zasluhuje David i Bat-šeba.

Když bude přistížen muž, že ležel s vdanou ženou, oba zemřou: muž, který ležel se ženou, i ta žena. Tak odstraníš zlo z Izraele. (Dt 22, 22)

Asi by se nikdo o tomto činu nedozvěděl. Ovšem pokud by nenastala ona komplikace - David se dovídá, že čeká s Bat-šebou dítě.

Jak to vyřešit? Jak z toho ven? Co dělat?!

Vždyť manžel bojuje ve válce, až se vrátí, jak mu asi jeho žena vysvětlí, že čeká dítě? Jaký plán vymyslet, aby se na nic nepřišlo?

A už je plán na světě: „Povolám Urijáše z fronty, po takovém dlouhém odloučení jistě vstoupí ke své ženě, pak zase půjde do války a až se vrátí, Bat-šeba mu hrdě ukáže potomka, kterého zplodil”.

Ale... Vždy nějaké ale. Plán se nezdařil. Urijáš nejde domů a nespí se svojí ženou. Těžko mohla být v Urijášově srdci větší touha, než jít po válečných útrapách domů a zde se milovat se svou krásnou ženou.

Ale bylo zde ještě něco většího než jeho touha. A tím byla jeho láska k Bohu, která mu bránila porušit jeho nařízení, a tím bylo nevcházet v době boje a války, oddělené Bohu, ani k vlastní ženě. Urijáš neběží svůj závod podle přání svého srdce, ale podle Božích pravidel.

První plán tedy Davidovi nevyšel. Proto vymýšlí druhý plán. Na poprvé tedy Urijáš k ženě nevešel. Dobrá. Ale až ho opiji, jistě půjdou dobré zásady stranou a Urijáš se bude radovat se svou ženou.

Ale... Zase to ale. Ani přes svoji opilost nezapomněl Urijáš na Toho, který stanovil pravidla pro čas boje a ani nyní svým jednáním Hospodina nezrazuje.

Co dělat dál? Jak tedy na Urijáše vyzrát? A tak David vymýšlí třetí plán. Plán přesně a do detailu naplánované úkladné vraždy. Vraždy Urijáše. Vždyť když bude mrtvý, kdo se dozví, že dítě není Urijáše? Každý přece ví, že Urijáše povolal na čas z vojny domů, nikoho tedy ani nenapadne, že dítě není jeho. A navíc - když bude Urijáš mrtvý, může vdovu pojmout za svoji manželku a v očích lidu bude veleben, že se postaral o ženu padlého vojáka a ubohému sirotku dal domov...

... žádostivost počne a porodí hřích, a dokonaný hřích plodí smrt...

Konečně napotřetí se Davidovi plán podaří. Na počátku pokušení, na konci umírá nevinný Urijáš.

Chápete, co chci říci? Urijáš, viděno po lidsku, přišel úplně o všechno, o co lze v životě přijít. O to vše byl obrán pro svoji věrnost Bohu. Zemřel zapomenut někde v bitevní vřavě, zrazen manželkou a zapomenut. A přesto je právě on jediným vítězem tohoto příběhu. Člověk věrný Bohu může zvítězit a vyhrát v běhu první cenu, i když v očích světa, církve, ba i ve svých očích vypadá jako poražený, jako někdo, před kým si každý raději zakryje tvář, protože na něm jakoby Bůh zjevoval svoje soudy.

Chápete? Budeme-li podle Kristových pravidel ne jako naoko, ale po hlubokém vnitřním přerodu milovat své nepřátele, žehnat těm, kdo nás pronásledují a kradou, co našeho jest, nastavovat tvář druhé ráně, tehdy, jak věřím, zazáří Boží světlo a ozáří běh naší cesty. Právě veliká těžkost a obtížnost zkoušek mnohých z vás na vás zjevuje Boží lásku k vám. Což právě ti, co Boha nejvíce milovali, neskončili podobně jako Uriáš? Vzpomeňme na Jeremjáše, na kterého Bůh dopustil tolik utrpení a násilí, že až proklínal den, kdy se narodil. Vzpomeňme na ukamenovaného Štěpána, apoštoly... Ano, na samého Pána našeho Ježíše Krista. Což oni všichni, v době, ve které žili, nebyli předobrazem hrůzy, posměšků, pohrdání? Což ti, které přišel zachránit, nepověsili svého Zachránce na kříž? Což ale právě toto jejich selhání nepřineslo nám, pohanům, spásu? Není hanbou pro Boží lid, jsme-li hanobeni, zostouzeni a pranýřováni, je hanbou pro Boží lidi nejt poslušně podle pravidel toho, kdo nám velí..

Máme vzor, příklad. Známe jednoho z mnoha svědků víry, kteří dosvědčili svoji víru a doběhli až do konce. Uriáš co vzor o to bližší, že nikdy nenosil na hlavě královskou korunu, nestál v čele vítězných vojsk ani se jinak nezapsal do lidských dějin. Ale v dějinách Božích tento nejmenší a nejnepatrnější v běhu předběhl a porazil mnohé první a urozené.

Marek Vecko, Potštejn

úroky ze starých pokladů

Na čem záleží (2)

O vyslyšení proseb

Proste a bude vám dáno; hledejte a naleznete; thčte, a bude vám otevřeno. Nebot' každý, kdo prosí, dostává, a kdo hledá, nalézá, a kdo thče, tomu bude otevřeno. Což by někdo z vás dal svému synu kámen, když ho prosí o chléb? Nebo by mu dal hada, když ho poprosí o rybu? Jestliže tedy vy, ač jste zlí, umíte svým dětem dávat dobré dary, čím spíše váš Otec v nebesích dá dobré těm, kdo ho prosí (Mt 7,7-11).

Proste, hledejte a thčte! Tři výzvy k činu. A na podporu dobrého úsilí také tři zaslíbení: bude vám dáno, naleznete a bude vám otevřeno.

Ani jednu z těchto činností zřejmě neděláme rádi. Neprosíme rádi. Naopak. Jsme vděční, když jsme tak nezávislí, abychom nikoho o nic nemuseli žádat a prosit. Starší lidé si přejí - jen abych ve stáří nebyl nikomu na obtíž. Jinými slovy, abych nikoho o nic nemusel prosit. Je to sice pochopitelné přání. Avšak tak úzasně ušlechtilé a skromné, jak se jeví na prvý pohled, zase není. Je třeba se přece také učit přijímat pomoc jako dar. Kdyby na světě byli pouze lidé, kteří jen dávají, a nikdo by nechtěl přijímat - komu by se to všechno dávalo?

Nehledáme rádi. Naopak. Děsíme se situací, kdy hledáme ztracenou rovnováhu, jistotu, klid, ztracené nervy, v lepším případě někam položené klíče nebo brýle, pokolikáté už!?

Tlouct na zavřená vrata jakbysmet. Když jsme v nouzi, není příjemné prosit u neznámých lidí o pomoc. V nouzi se přitom můžeme ocitnout i tehdy, když jsme hmotně a materiálně zabezpečeni. Avšak přiznat si, že potřebuji něčí pomoc, nejen hmotnou, a jít a hledat a tloučením se dožadovat podané ruky, to je nesnadné.

Jenže zde nejde jen o to, zda nám tyto činnosti jsou příjemné, nebo nejsou. Ježíš mluví o Bohu. Boha prosit, Boha hledat, tlouct na zavřené dveře, za nimiž musí být přece Boží svět. To je stálý úkol křesťanů ve světě. Nelze s tím přestat, v domnění, že už jsme dost prosili, že už jsme dost Boha hledali, že už jsme dost tloukli. Dokud Kristus podruhé nepjijde na naši zemi, stále je čas těchto usilovných činností! A není to otázka příjemnosti či nepříjemnosti. I apoštol Pavel zmiňuje stálý běh k dokonalosti (Fp 3, 12-14). Stálé dotazování a prošení, hledání a tloučení. A mnoho dalších velikých postav vyrostlo z této sveřepé touhy po pravdě. U zrodu reformačního hnutí jak v Čechách, tak i ve světě, je také přítomna tato palčivá touha po živém Bohu. Odvaha pustit se do hledání, prošení a tloučení sám, když ti, kteří by měli Boha zvěstovat a hledat, tak nečiní. Buď že to neumějí, nebo nechtějí.

Že je to činnost dobrá a nadějná, to ukazuje Ježíš v malém podobenství. I zlý člověk přece dá svému dítěti najíst, když ho o to jeho dítě poprosí. A když dá zlý člověk, jak by pak nedal dobrý Otec dobré těm, kdo ho o to prosí, těm, kdo hledají, kdo tloučou.

Často se křesťané ptají, co tedy mám jako křesťan dělat? Odpověď by mohla znít - vynalézavě a aktivně prosit, hledat a tlouci. A když jim unuděné okolí bude vyčítat, že jsou nějakí divní, aby si dali pohov a nerušili zaběhané stereotypy, nešť. Nevadí. Více se sluší poslouchati Boha než lidi. A Ježíš, jak křesťanská víra vyznává a věří, Bohem je. Pravým a skutečným. Proto prosit, hledat, tlouci není projevem utrápeného bloudění a krachování. Naopak. Je projevem moudrého a plného života!

Zlaté pravidlo

Jak byste chtěli, aby lidé jednali s vámi, tak vy ve všem jednejte s nimi; v tom je celý zákon i proroci (Mt 7,12).

Tento text bývá nazýván „Zlatým pravidlem“. Jednoduché, snadno zapamatovatelné. S druhým jedneť tak, jak bys chtěl, aby on jednal s tebou. A je to.

I jiné slovesné kultury znaly a znají podobná slova. Ježíš je také zřejmě ze svého prostředí znal.

Vypráví se, že ke dvěma židovským učitelům zákona, Šammajovi a Hillelovi, přišel pohan. Zvědavý pohan. A měl zájem o židovské náboženství. Jenže ho asi nudily přednášky, dogmatické rozdíly a šedivá teorie. O to nestál. A tak dal oběma učencům podmínku. Řekl jim: seznajte mne se svým učením, a když se vám to

podatří, přestoupím na vaši víru. Ale nesmí to trvat déle, než co vydržím stát na jedné noze! Šammaj ho prý vyhnal, že znevažuje důstojnost vážných věcí. Hillel mu však vtipně odpověděl: "Nečin druhým to, co bys nechtěl, aby oni činili tobě." Pohan prý pak židovskou víru skutečně přijal.

Toto moudré slovo chce být uplatněno a realizováno všude. Jak ve vztahu k rodinným příslušníkům, tak na pracovišti, mezi nadřízenými a podřízenými, ve školách, ale i ve vztahu k cizincům, uprchlíkům, lidem jiné pleti, jiného vyznání. Nejen tam, kde věci ladně a klidně plynou. Ale i tam, kde plynou neladně a těžce.

Daniel Ženatý,

farář ČCE v Novém Městě na Moravě, náměstek synodního seniora

dějiny

Předbělohorská krize Jednoty bratrské aneb o užitečnosti pronásledování

(dokončení)

3. Legalizace Jednoty jako příčina krize identity?

Zdalo by se, že vydáním Majestátu došel stoletý zápas Jednoty o uznání svého cíle a konečně se otevíraly možnosti svobodného rozvoje a budování bratrských sborů, škol a dalších zařízení. Zcela proti očekávání se však dostavuje krize, Jednota jako celek stagnuje, na mnoha místech se její sbory zmenšují, příznivců ubývá a kněží si již nahlas kladou otázku, zda má smysl udržovat Jednotu jako svébytnou církev, nebylo-li by rozumnější splynout s evangelíky. Namísto nadšení, velkých plánů a budování postihuje Jednotu krize identity.

V dějinách Jednoty se mnohokrát vrací rozpoznání, že pronásledování má užitečnou funkci. Bratři vyjadřují přesvědčení, že pronásledování napomáhá církvi vrátit se k jejím kořenům, odstranit nežádoucí jevy, které vždy narostou během období klidu. Poprvé to Starší vyjádřili za celou Jednotu po vydání Svatojakubského mandátu, v listě z roku 1510, slovy o přílišném zdomácnění a zabydlení ve světě (viz str. 14 v minulém čísle NBL). Podobně se Bratři vyjadřují za ještě dramatičtějších okolností, při pronásledování po Šmalkaldské válce, v Nápravě. „A pro to napravení Bůh i pokušení tato dopustiti na nás ráčil, aby nás přechistil, zkusil a svět z nás vyhnal.” (Napomenutí učiněné všechněm věrným etc.1584. s.4). Za všechny další podobné výroky, jichž najdeme celou řadu, připomeňme ještě slova seniora Bartoloměje Němčanského, jimiž zhodnotil pronásledování po obnovení Svatojakubského mandátu 1602: „Přiznáváme, že toto pronásledování bylo nám a našim sborům svrchovaně potřebné. Počínali jsme již malátnět a kostnatět.” (Cituje REJCHRTOVÁ, N. Václav Budovec z Budova. Praha 1984. s. 34).

Jinak řečeno, Bratří opakovaně docházejí k závěru, že Jednota vlastně potřebuje pronásledování, má-li zůstat bdělá pro svědeckou službu. Každé delší období relativně klidného a zajištěného života sborů znamená zároveň polevení v kázni a zesílení ochoty přizpůsobit se ostatní společnosti. Ochraň, kterou Jednotě poskytovala Česká konfese, byla vratká a sporná, přesto však během této doby znatelně sílily problémy s řádem a kázni v bratrských společenstvích. Legalizace Jednoty Rudolfovým Majestátem znamenala konec hrozby pronásledování a postavení na roveň jiným církvím, což však pro vnitřní život Jednoty mělo zhooubné důsledky.

Ve zmíněném spise bratrských kněží z Moravy je vyjádřen pocit, že došlo k těžké vnitřní krizi a že Jednota samostatně nepřežije: „Poslední a nejhlavnější příčina jest, že nespojíme-li se, Jednota naše v pravdě dlouho státi nebude, nýbrž k potlačení přijde a zahyne.” (Spis mladých kněží bratrských... In Spisy J. A. Komenského, číslo 3, s. 47). Stejný názor vyjadřuje později (1632) i Komenský: „Takž jsme i sami mezi sebou doma jalověli ... a jiní při nás něčeho zvláštnějšího nevidouce, než jinde již vůbec, neměli se proč táhnouti k nám. Tak že skrze to byť Jednota žádných pokušení a nepřátel, vyvrátiti ji usilujících, neměla, sama tak tiše by zmizeti a jako dohořelá svíčka zhasnouti musela.” (Otázky některé o Jednotě Bratří českých. In Veškerých spisů J. A. Komenského sv. 17. Brno 1912, s. 276).

V postavení, do jakého se Jednota v posledních letech před Třicetiletou válkou dostala, sílí přesvědčení, že nejlepším řešením by bylo splynout s evangelickou církví. Mladí bratrství kněží pro tento krok uvádějí především tři důvody. Zlepší se tím postavení bratrských kněží, kteří konečně získají společensky uznávaný úřad a zbaví se posměchu. Zlepší se majetkové poměry církve, odstraní se přílišná chudoba, když bude možno získávat církevní platy (daně, desátky). Konečně bude možno získat celé farnosti, být církví pro všechny, nejen menšinou. K tomu všemu je příhodná doba, neboť „obecný lid modláře a škůdce z cesty žene a po evangelium se ptá”. (Spis mladých kněží bratrských..., s. 45).

Představa, že by Jednota tímto spojením přinesla evangelické církvi svůj vklad, totiž řád a kázeň, zatímco sama by získala instituční a majetkové zajištění, byla stejně nereálná, jako dojem, že obecný lid, tedy přinejmenším velká část obyvatelstva, touží po pravém křesťanském životě. Obecný lid vždy toužil po zlepšení svého postavení a nebylo pro něj zpravidla příliš důležité, v čím jménu se tak stane. Je pravda, že v dané době takové zlepšení přinášela reformace. Pokud jde o řád a kázeň v Jednotě, tomu se pravidelně vedlo tím hůře, čím lepší bylo majetkové a instituční zajištění Jednoty.

Hrejsův závěr, že je z tohoto spisu „zřejmo, k čemu směřoval vývoj církevní: k úplnému sjednocení” (HREJSA, F. Česká konfese. s. 533), je a zůstane sice pouhou domněnkou, touha stát se součástí uznávané, ve společenské struktuře pevně a bezpečně usazené církve, je však z dotyčného spisu zřejmá.

Podobně se na věc dívá i Komenský, když v Otázkách některých rozebírá příčiny,

proč Jednota dostatečně nerostla. Uvádí tři příčiny, které však mají podle něho společného jmenovatele, totiž neochotu či neschopnost Bratří přijmout postavení uznávané součásti křesťanské společnosti. První příčinu vidí v nedostatku „literního umění a škol ... odkudž i ta choulostivost šla, že ani v těch obcích, kdež byli a patrony měli, celých církví se neujímali, druhému kněžstvu toho nechávající, sami pak na těch jen posluchačích, kteří se k nim dobrovolně od oněch obraceli, přestávající“. Druhou překážkou rozšíření se stala paradoxně reformace, zvěstování čistého učení v širší církvi. Konkrétně tak, že evangelíci „ujímali se celých obcí a církví a nalézali průchod; my pak částečnosti své se držíce, nejen jsme v koutě zůstávali, ale i k většímu houfu od menšího vždycky přibývalo“. Třetí překážkou byla chudoba, která neumožňovala Jednotě získávat kvalitní pracovníky. Tato situace ovšem nastala tím, že „neujavše se otcové naši výsadních, důchody svými opatřených církví a škol“, neměli odkud získávat potřebné prostředky. (Všechny citace Otázky některé o Jednotě bratří českých, s. 274n.)

Komenský si dobře uvědomoval sociologický aspekt života církve, potřebu investic do vzdělání, pracovníků, vystupování na veřejnosti, což má důležitý vliv na rozvoj života jakéhokoli společenství. Nebere tu však na zřetel teologické důvody, proč Bratří formovali své sbory jinak, než ostatní reformační církve. Proč, řekněme přímo, měla-li Jednota zůstat Jednotou, nemohla přebírat farnosti a důchody, nemohla se stát součástí společenského systému. Komenského pohled je zde do značné míry veden perspektivou křesťanské společnosti a církve jako její nepochybné součásti. Všimá si toho, „čím stojí a vzdělávají se jiné církevní jednoty“ a dospívá k závěru, „že nejvíce tímto dvojím, školami a ochranou vrchnosti. Tak Luteráni, tak Calvinisté, tak Armeniáni, tak Ariáni, tak Jezuité sami, summou všichni, kromě Novokřtěnců, ti řádem svým vnitřním, kterýž mají tak plný, jak žádná jednota v světě“. (Op. cit., s. 276).

Jak je z Komenského výkladu zřejmé, vůbec mu nepřišlo na mysl, že by Jednota mohla být v této věci na straně novokřtěnců, že by měla být společenstvím, které se neudrzuje přízní vrchnosti a kulturním úsilím, nýbrž vnitřním řádem, plynoucím z osobní víry. Přitom však jmenuje jako přední úkoly při obnově církve péči o vyznavačskou určitost, mravní opravdovost, řád a kázeň ve sborech, což jsou typické znaky alternativních společenství. Za pomoci škol a ochrany vrchnosti se utvářejí církve, kterým pozdější typologie dá jméno církve lidové, za takových podmínek se utvářela církev, od níž se první Bratří „v nouzi spasení“ oddělili. Jednota vznikla jako společenství alternativní, i po opuštění prvotního separatismu zřetelně vymezené proti většinové společnosti. Jeden z jejích charakteristických rysů spočíval právě v tom, že do ní patřili jenom ti, kdo se sami dobrovolně přihlásili, její společenství byla tudíž zákonitě a takřkajíc programově menšinová.

Toho si dobře povšiml již luterský teolog Flacius Illyricus, když v dopise Antonu Bodensteinovi jaře 1556 vypisuje důvody, pro které Bratří nemohou být počteni

za řádnou církev. Vedle důvodů věroučných je to i skutečnost, že „řád jejich náboženství a forma církevních obřadů není dosti způsobilá pro zahrnutí velkých obcí a celých národů, což je přece nutné, nechceme-li živit zhoubné roztržky” („...eorum ratio religionis formaque Ecclesiarum ceremoniarum non satis erit apta ad complectendas magnas civitates ac integras gentes, quod tamen fieri necesse est, nisi velimus perniciose schismata alere”. Illyrici scriptum de receptione fratrum an M. Antonium Bodenstein. In GINDELY, A. (ed.). Quellen zur Geschichte der Böhmischen Brüder. Vídeň 1859, s. 281). S ohledem na tehdejší utváření společnosti měl Flacius pravdu. Situace nebyla zralá pro existenci svobodných, menšinových církví, na to byla světská správa příliš úzce spjata s náboženstvím. Právě takovou církví však Jednota prakticky po celou svou existenci byla, což bylo pro vládců důvodem k jejímu potlačování. I bratrský historik J. Th. Müller dospěl k přesvědčení, že Jednota nemohla existovat ve své původní podobě jako etablovaná, státem uznávaná církev. Její specifický důraz na podobu společenství církve, na sbor věřících, mohl žít jenom ve svobodném společenství, nezávislém na ochraně vrchnosti. (MÜLLER, J. Th. Geschichte der Böhmischen Brüder III, s. 230).

Postavení, kterého Jednota nabyla Majestátem, bylo samo o sobě příčinou ke vzniku krize. Nabídka legální existence a možnosti s tím spojené působily na tradiční sebevymezení Jednoty rozkladně. Nejmladší generace bratrských kněží si neuvědomovala, zdá se, hluboký rozpor mezi bratrským pojetím řádu a kázně a lidovým, většinovým modelem církve, jaký představovalo luterství i kalvínství. Má-li se řád a kázeň zavádět v církvi většinové, která si přisvojí dohled nade všemi, kdo v daném místě žijí, bude dříve či později nutno sáhnout k násilí, bude nezbytné vynucovat poslušnost těch, jimž bude řád uložen nedobrovolně a vymáhat na nich plnění povinností mocenskými nástroji. To by však znamenalo opustit staletou zásadu oddělení duchovní a světské moci a s ní i respekt ke svědomí každého jednotlivce a toleranci k odlišným názorům.

Vývoj v posledních letech před Třicetiletou válkou má v celých dějinách Jednoty nejbližší k zásadnímu zlomu. Známký, svědčící o stále sílícím sklonu přijmout podobu většinové reformační církve, jsou očividné. Troufám si tvrdit, že teprve tento krok by znamenal definitivní rozchod s kořeny, z nichž Jednota vyrostla. Sled politických událostí, který mezitím již byl v pohybu, však bratrskou „krizi z legality” záhy ukončil zničením Jednoty a otázku dalšího možného vývoje nechal trvale otevřenou. Můžeme-li dnes konstatovat, že Jednota během své existence neopustila cestu sociálně kritického svědectví, vyrostlého z husitských kořenů, musíme současně dodat, že k tomu vlastně nedostala příležitost. Záhy byla postavena mimo zákon a opakovaným pronásledováním ze strany společnosti byla utvrzována v kriticky svědeckém postoji. Když se konečně příležitost k integraci do společnosti otevřela a mezi Bratřími vůči hledně rostla ochota vzdát se své zvláštnosti a začlenit se do širokého proudu evropské reformace, udělala všemu konec bělohorská katastrofa.

4. Závěr

Sociální učení Jednoty bratrské vycházelo po celou dobu její existence z pochopení evangelia jako duchovní moci, která oslovuje člověka a mění jeho smýšlení i jednání. Ospravedlnění a spravedlnost, individuální a sociální aspekt této změny, jsou tu neoddělitelně spojeny. Křesťanská víra je postoj ke světu a životu, viditelně se projevující určitými důsledky v lidských vztazích. Konkrétní způsob tohoto projevu je charakterizován požadavkem „hojnější spravedlnosti“ podle Matoušova Kázání na hoře, které pro Bratří zůstává základním pravidlem k poměřování, „jaký má být život synů Božích a skutkové Bohem přikázání“ (Bratrské vyznání 1607, VII.2. In Čtyři vyznání, s. 141). Sociální odpovědnost křesťana, formovaná těmito pravidly, navazuje prokazatelně na radikální pojetí první reformace. Pokouší se udržet si kritický odstup od mocenských struktur společnosti, relativizuje sociální rozdíly a zdůrazňuje svrchovanost Božích přikázání jako normy, před níž jsou si lidé zásadně rovni. Z toho vyrůstá požadavek svobody svědomí a tolerance k odlišným názorům.

Reformační důraz na křesťanskou svobodu jako duchovní hodnotu, darovanou z Boží milosti bezprostředně a bezpodmínečně každému věřícímu, osvobozoval člověka z poručnictví církevních institucí a uváděl jej do církve jako společenství stejně osvobozených. Bratrská teologie tento důraz spojovala i s obnoveným společenstvím každodenního života. Křesťanská svoboda se v jejich porozumění musí projevovat jako svoboda ke službě ve vztazích v domácnosti, dílně a obci, v řemesle, v úřadě, v odívání a užívání každodenních věcí. To vše je zahrnuto pod nárok Boží spravedlnosti, která se má prosazovat i v těchto pozemských věcech, často tak, že prorazí ustálené meze společenských pořádků ve jménu lásky k bližnímu.

Bratrské sociální učení je ojedinelé v tom, že se pokouší vnést do společnosti důrazy, které jinde zůstávají omezeny na hloučky radikálů, stojících mimo zájem veřejnosti. Bratří se snaží v otevřenosti ke světu udržet prorockou kritiku světských sociálních struktur, zvěstovat nárok bližícího se království Božího, který zpochybňuje všechny jiné nároky a dává jim prozatímní, částečný charakter. Reformační rozpoznání omezenosti lidských možností, teologicky řečeno naší bytostné hříšnosti, je chrání před upadnutím do sektářského fanatismu, zatímco eschatologická perspektiva naděje jim pomáhá udržovat si od světských struktur kritický odstup. Tento nesnadný úkol formulovat sociální nárok evangelia tak, aby společenskými strukturami musel být brán vážně, se Bratřím po dlouhou dobu dařilo plnit. Molnár to formuloval již zmíněnou tezí o rozhovoru reformací:

„Teologie Českých bratří, kořenic v první reformaci, odmítla rozejít se s druhou reformací. V bratrském bohosloví spolu obě reformace rozmlouvají a společně se chtějí podrobovat pravdě, kterou jest Kristus. Tím je určována zvláštnost bratrského bohosloví, jeho význam v dějinách církve. A v tomto úkolu můžeme spatřovat

i podnětnost bratrské teologie pro dnešek.” (MOLNÁR, A. Pohyb teologického myšlení, s. 297).

Jak jsme však mohli sledovat, v posledním období své existence ztráceli Bratři mnoho ze svého prorockého důrazu, eschatologická perspektiva ustupovala zájmu o místo ve světských strukturách. Zvláště poslední předbělohorská generace Jednoty ukazuje zřetelné známky toho, že lákání možnosti být nepochybnou a uznávanou součástí společnosti umlčovalo víc a více prorocky kritický prvek bratrské tradice. Náběhy k takovému postoji se mezi Bratřími ukazovaly již o mnoho dříve, neměly však příležitost se rozvinout. Z poněkud jiné perspektivy to naznačuje v jedné ze svých studií i Molnár, když konstatuje, že v bratrském uvažování o vztahu ke světu a společnosti vznikla „...mezera od dob Lukášových a snad ještě Augustových, od nichž Jednota přestala soustavně uvažovat v eschatologické perspektivě i jen o možnosti utvářet společnost širší než církevní. Kladný, také světsky reformní odkaz péče o úkoly křesťanů ve světě přijal za svůj, za poměrů už zcela jiných, teprve zase Komenský. Je sotva náhodné, že tak učinil opět ve znamení naděje v přícházejícího Krista krále.” (MOLNÁR, A. Eschatologická naděje české reformace. s. 82).

Je sotva náhodné, dodejme však, že byl Komenský přiveden k eschatologické perspektivě v situaci zkázy, války a pronásledování, ve chvíli, kdy Bratři opět stojí mimo všechny světské struktury, jako vyhnanci a psanci. Jednota byla po většinu své existence vlastně opakovaně odháněna od myšlenky etablovat se jako součást společnosti, byla ke kritickému odstupu a prorocké roli přinejmenším zčásti tlačena nepřátelským prostředím. V době, kdy tento tlak pominul, se ukazovalo, že lákání poklidného, konformního života je i pro tak profilované společenství, jakým Jednota bezesporu byla, dlouhodobě neodolatelné. Vyznavačskému postoji církve svědčí protivenství. Diskriminace či mírné pronásledování má na svědeckou službu církve zřetelně příznivé účinky, což lze doložit právě i na vývoji učení Jednoty bratrské. Radikalita sociálního nároku evangelia je člověku zřejmější a přijatelnější v radikálních podmínkách, v situaci, kdy takřkajíc nemá co ztratit. Církev zajištěná a v pokoji žijící hledá přirozeně pohodlnější cesty a neubrání se narůstání kompromisů.

Jednota byla v českém prostředí nositelkou zvěsti o sociálním nároku evangelia po více než jedno století. Vyšla z myšlenek radikálního křídla husitského hnutí, z tábořské teologie a uchovala její odkaz až do počátku 17. století. V ústředních důrazech svého učení, jakými bylo oddělení náboženství od mocenských struktur a svoboda svědomí každého jednotlivce, naznačila cestu, po níž se společnost vydala teprve o mnoho později a na níž dodnes mnohá společenství bolestně zápasí. Z ústřední myšlenky svého sociálního učení, že život je službou Bohu v bližních, vyvodili Bratři praktické závěry, jejichž uplatňováním vytvořili množství inspirativních příkladů křesťanské sociální odpovědnosti v různých povoláních a vrstvách společnosti. Ve chvíli, kdy se přece jenom zdálo, že toto dědictví v Jednotě zmlkne, přehlušeno lákáním společenského uznání bratrské církve, učinila všemu konec Třicetiletá válka.

Vývoj sociálního učení Českých Bratří byl takto náhle a násilně uzavřen, jeho odkaz však možná právě tím nabyl větší ostroty a naléhavosti. V hledání sociálně odpovědné podoby křesťanského života, určeného prorockým nárokem Božího slova, přitom však citlivého k potřebám bližních v jejich každodenních starostech, je bratrské učení jedinečnou kapitolou nejen v dějinách českého křesťanství, ale i v kontextu evropské reformace.

Jindřich Halama ml.

LITERATURA:

- Bratrské vyznání 1607, VII.2. In Čtyři vyznání. Praha 1951.
- GINDELY, A. (ed.). Quellen zur Geschichte der Böhmischen Brüder. Vídeň 1859.
- HREJSA, F. Česká konfese, její vznik, podstata a dějiny. Praha 1912.
- KVAČALA, J. Veškerých spisů J. A. Komenského sv. 17. Otázky některé o Jednotě Bratří českých. Brno 1912.
- MOLNÁR, A. Eschatologická naděje české reformace. In Od reformace k zítřku, Praha 1956.
- MOLNÁR, A. Pohyb teologického myšlení. Praha 1982.
- MOLNÁR, A. K otázce bratrské odpovědnosti za svět. In Církev ve světě. Studie a texty KEBF. Praha 1977.
- MÜLLER, J. Th. Geschichte der böhmischen Brüder III. Herrnhut 1922-1931.
- MÜLLER, J. T. (ed.). Spisy J. A. Komenského, číslo 3. Praha 1898.
- Napomenutí učiněné všechněm věrným etc. 1584.
- PESCHKE, E. Kirche und Welt in der Theologie der Böhmischen Brüder. Berlin 1981
- REJCHRTOVÁ, N. Václav Budovec z Budova. Praha 1984.
- ŘÍČAN, R. Zprávy, naučení a napomenutí Jednoty bratrské. Rukopis v knihovně UK ETF.

Historie archivu Jednoty bratrské

zabráněn ze světové UIP

Když se vedoucí bratři a sestry poprvé po Zinzendorfově smrti sešli v Ochranově 30. května 1760, aby se poradili o budoucnosti Jednoty, stalo se téma „archív“ prvním na pořadu dne. Zinzendorf, který téměř celý svůj život cestoval, zanechal na více místech akta a materiály, které měly být soustředěny na jedno místo, aby byly použitelné pro další vedení Jednoty a aby se neoprávněným osobám zabránilo do nich nahlížet. A také byla snaha, aby se materiály, které měly dokumentovat historii mladé církve, soustředily a uchovaly pro sepisování další historie.

Když byla tato záležitost shledána jako velmi důležitá, přenechalo se rozhodnutí nejbližšímu synodu. Generální synod rozhodl 2. srpna 1764 o zřízení archivu Jednoty. Pro jeho umístění byl zvolen centrálně položený Zeist v Nizozemsku. V přístavku zdejšího zámku se zřídily archivní prostory. Skříně pro archiv, které se tenkrát objednaly u zeistského truhláře Isaaca Beckmanna, sloužily až do přestěhování do

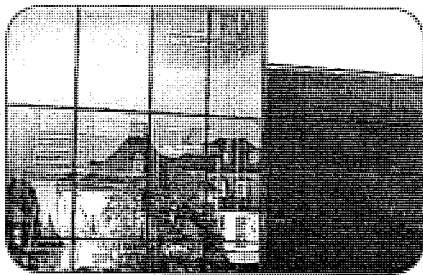
nového skladu v roce 2002!

První prací bylo snesení materiálů z různých míst. V archivu Jednoty neměly být umístěny archivy sborové, nýbrž jen věci, týkající se

vedení a správy celé Jednoty. Úkolem zvláště k tomu jmenované komise bylo kriticky prohlédnout a vytřídit příliš osobní materiál členů sboru, duplikáty, nedůležité listky a vše, co by mohlo vrhat nepříznivé světlo na Jednotu bratrskou.

Po tomto vytřídění začala svou práci archivní komise, jejímž předsedou se stal Abraham von Gersdorf. Ta zařazovala a popisovala jednotlivá akta a písemnosti. Už za 2 roky mohla archivní komise předložit ředitelství Jednoty jedno čtyřsvazkové repertorium, v němž byl u každého spisu uveden obsah a místo. Tím byla práce archivní komise ukončena. Z jejího středu byl jmenován první ředitel archivu, Erich von Ranzau, jenž byl v tomto úřadě od r. 1767 do r. 1775 a od r. 1780 do r. 1796. Byl prvním z celkové řady dodnes 17 archivářů.

Na konci 18. století se zjistilo, že archivní prostory zámku v Zeistu trpí vlhkem, způsobeným blízkostí zámecného rybníka. Také rovná střecha, po opravách vždy znova děravá, byla nevyhovující. Proto byl celý archiv Jednoty převezen do Barby v Německu, kde byl umístěn v zámku, v němž se dnes nalézají pozemkové knihy bývalé NDR. S převezením archivu do Barby v něm nastoupil svou službu Christlieb Suter, kte-

rý vzal svůj úkol všechnen materiál "očistit od všech nepotřebných papírů" příliš přesně. Za dobu svého úřadu zničil velký počet listin, které ho jednoduše nezajímaly nebo jejichž obsah

chtěl pozdějším generacím upřít.

Když doba nájmu v zámku v Barby vypršela, přišel archiv Jednoty r. 1809 do Nieskeho. Na generálním synodu r. 1818 odůvodnila Konference starších Jednoty ztrátu archiválií tímto přestěhováním. V Nieském archiv Jednoty dlouho nezustal.

Už roku 1820 došlo k jeho dalšímu stěhování, tentokrát do Ochranova. V Panském domě (Herrschaftshaus), stojícím na prostranství, se zařídilo několik místností pro archiv. A nyní našla Konference starších Jednoty archiváře, kteří se o archiv více zajímali. Johannes Plitt (1831-1841) se kriticky vypořádal s historií Jednoty a jeho nástupce Ludvig von Schweinitz (1841-1859) začal shromažďovat nábytek a jiné předměty. Sběrka maleb se za jeho vedení rozšířila o mnoho obrazů. Alexander Glitch (1875-1905) byl ve svém úřadě nejdéle ze všech archivářů Jednoty. Zasloužil se o stavbu archivní budovy vedle Vogtshofu (sídla hospodářského správce). Svůj vlastní návrh této budovy nechal architektem přepracovat a provést.

R. 1890 mohla být budova archivu slavnostně otevřena. Je pokládána za jednu z nejstarších v Německu. Pamatovala na 3 sály pro listiny (dokumenty), knihy a

malby. V budově byly i správní prostory, místnost pro návštěvníky a úřední byt pro archiváře.

Na konci 2. světové války se ukázalo, jak vhodné bylo jeho přemístění do Žitavské ulice. Zatímco téměř všechny budovy v tomto místě vyhořely, archiv Jednoty zůstal celkově ušetřen. Ruští vojáci vybrali listiny a knihy z regálů a hodili je na zem, ale jinak nepůsobili žádnou podstatnou škodu. Ovšem některé věci, které byly přeneseny do bezpečí ve sklepech, byly poškozeny vlhkem a napadeny plísní.

Po odchodu Hermanna Steinberga, archiváře Jednoty (1939-1945), už žádný další v budově nebydlel. Za Richarda Trägera (1946-1972) byl úřední byt užíván pro umístění knihovny a předmětů, které zrušením mnoha ústavů znamenaly velký přírůstek. Skladiště maleb, které bylo užíváno jako předváděcí prostor, bylo v rámci pětistého jubilea Jednoty r. 1957 přeměněno ve stálou výstavu.

Archivářka Ingeborg Baldaufová (1975-1997) modernizovala a renovovala budovu archivu vestavbou topení, opatřením nového nábytku a sanací vnější omítky. Mohly být zpřístupněny nové přírůstky a počet uživatelů stále rostl.

Hranice únosnosti dnešní budovy archivu bylo s konečnou platností dosaženo v devadesátých letech. Když výstava nalezla nové místo na Zinzendorfově náměstí, mohla být dosavadní místnost uživatelů se 3 místy nahrazena v r. 1998 jedním sálem čítárny s 10 místy. V této čítárně se od té doby konají pravidelné přednášky a kurzy.

Umísťování archiválií způsobovalo

stále větší těžkosti. Stoleté regály se začaly nebezpečně prohýbat. Přestavba podkroví, jako prostoru pro skladiště, byla kvůli statice vyloučena.

Stavba nového depozitáře, kde by předměty mohly být zabezpečeny a uloženy za optimálních klimatických podmínek, byla nevyhnutelná. Ale naše provincie nemohla k tomu sehnat potřebné finanční prostředky.

Pod heslem „Investice do historie“ se od r. 1999 sbíraly dary pro novou stavbu. Bylo velmi potěšitelné, že obnosy přicházely z mnoha sborů, od soukromých osob a z provincií v Evropě i v zámoří. Velkou částku věnovala Nadace Jednoty bratrské (Moravian Church Foundation). Díky příslibu Spolkové vlády Německa, že převezme 50 % stavebních nákladů (1,5 milionu Euro), mohla darovací akce dosáhnout svého cíle už před Vánoci 1999.

V Zinzendorfově jubilejním roce 2000 se tedy mohlo začít stavět. Položení základního kamene se konalo 8. prosince. I když firma provádějící hrubou stavbu ohlásila už za 2 týdny platební neschopnost, mohlo se přesto slavnostní dokončení stavby konat 17. července 2001. Koncem roku začaly přípravy ke stěhování. Firma, která je specializovaná na stěhování archivů a knihoven, měla listiny a knihy přestěhovat do nového skladiště během týdne. Aby se to podařilo, bylo nutné provést logistické plánování do podrobností. U každé knihy a každého kartonu se stanovilo, do které police a přihrádky mají v nové stavbě přijít. Ještě nepřestěhované předměty byly s velkou pomocí dobrovolníků přebaleny a

registrovány do nových stanovišť.

V březnu zůstal archiv pro uživatele uzamčený. Po jeho zasvěcení 26. a 27. dubna 2002, k němuž přišli do Ochranova lidé z různých zemí, se znova vrací všední den. Něco se ale změnilo. Archiv má znova místo pro knihy a listiny (volná kapacita postačí určitě na 50 let). Důležitější je, že všechny archiválie jsou od nynějška uloženy na bezpečném místě.

*Zkrácená zpráva Dr. Paula Peuckera, archi-
váře v Ochranově
Přel. M. Ulrichová*

Na hospodaření archivu v Ochranově se podílejí všechny provincie Unitas Fratrum a Nadace Jednoty bratrské. Podle rozdělovacího klíče nese Evropská kontinentální provincie 51,4 % nákladů, zbytek je rozdělen na ostatní provincie. Sbory, uživatelé a přátelé podporují archiv svými dary. (M.U.)

Otevření nového archivu Jednoty v Ochranově

Nová budova archivu splňuje potřebné požadavky pro moderní archivářství. Konstrukce i vybavení třípodlažní budovy poskytuje dosažitelné zabezpečení (např. proti ohni), tak uložené materiály chrání proti působení slunečního světla a jiným nežádoucím vlivům, které ovlivňují životnost uložených dokumentů, obrazů a dalších předmětů... Současně poskytuje dostatek tolik potřebných prostor jak pro dosud získané materiály, tak má volná místa pro to, co archiv v dalších desetiletích ještě může získat do svých sbírek. Je pamatováno také na komfort

těch, kteří toto zařízení budou vyhledávat ke své badatelské činnosti. Samozřejmostí jsou bezbariérové přístupy. Přestěhovávaní materiálů do nové získaných prostor bylo také vhodnou příležitostí k jejich ještě důkladnějšímu utřídění.

Těleso nové budovy je v úrovni 2. patra spojeno s původní budovou archivu proskleným mostem. Ačkoliv obě stavby jsou značně rozdílné, přece vytvářejí harmonický komplex.

Slavnostní otevření tohoto jedinečného zařízení se konalo za velké účasti i zahraničních delegací 26. a 27. dubna 2002. Bylo doprovázeno celou řadou proslovů, hudebních vystoupení a pozdravů. Zazněla i slova vděčnosti, že se celý projekt vůbec podařilo uskutečnit a že se tak stalo včas podle plánů. Hlavní slovo měl při zahajovacím programu br. biskup Theo Gill a jeho úvaha vycházela ze slov, která jsou napsána na budově starého archivu:

Rozpomeň se na dávné dny, snaž se porozumět létům zářících pokolení, vyzpávej se svého otce, on ti poví, svých starců, oni ti řeknou...
(Dt 32, 7)

Ano, mnohé materiály, které jsou v archivu uchovávány, vydávají především svědectví o Boží věrnosti k jeho lidu.

podle Moravian Messenger, červenec 2002
bok

Synod Evropské kontinentální provincie (EKP) Jednoty bratrské se sešel ke svému zasedání v holandském Zeistu ve dnech 26. - 31. května. Český distrikt Jednoty bratrské - Ochranovský seniorát, který je od roku 2000 přidruženým

Distriktem EKP, zde měl tři volené zastupce.

Hlavní téma Synodu znělo:

SBOR OTEVŘENÝ PŘÍCHOZÍM (Einladende Gemeinde). Jako společenství Jednoty bratrské si uvědomujeme, že máme být otevřeným společenstvím, že církev je tu především pro druhé. V dějinách Jednoty bratrské, ke kterým se rádi, často a „hrdě“ hlásíme, je právě tato skutečnost významnou. Celému misijnímu úsilí můžeme rozumět v tomto smyslu. Jednota bratrská si byla vědoma toho, že to, co má, má předávat dál, že k evangeliu má zvát své bližní. V době, kdy to nebylo samozřejmé, odcházeli misionáři do různých zemí světa, k lidem různých ras a národů, aby s nimi žili, aby jim sloužili.

Ochranská misie byla od svého počátku šířením evangelia v tom nejširším slova smyslu. Misionáři zvěstovali radostné biblické evangelium ale zároveň přicházeli s praktickou pomocí. Vedle kostelů by-

ly zřizovány nemocnice, školy, sociální ústavy. Víra bez skutků, bez nasazení pro bližního je mrtvá. Tak tomu rozuměli naši předkové.

Situace ve světě se časem zásadně změnila. Misie již neznamena jen cesty do exotických zemi, práci mezi domorodci v dalekých krajích. I když i takovou misii dnes konáme, přemýšlíme více o misii ve svém vlastním okolí. Misie je odpovědností každého společenství, každého sboru. Sbor má být místem

otevřeným pro potřebné a vyhledávat příležitosti, jak být pomocí. V té souvislosti kladé úvodní úvaha synodních materiálů tři otázky:

1. Umíme mluvit o víře srozumitelně a přiměřeně dnešnímu člověku, umíme oslovit všechny generace, starší i mladší? Není náš „církevní“ způsob řeči někdy překážkou?
2. Jsou naše bohoslužby a další sborová setkávání svým obsahem a formou otevřené „příchozím“?
3. Jsme schopni odpovídat na potřeby dnešních lidí, rozumět jejich touze po duchovních hodnotách, po existenciálním zakotvení života a odpovídat na jejich otázky?

Vedle zamýšlení nad těmito otázkami

bylo úkolem synodu řešit věci správné a předložené návrhy. Synod byl rozdělen do jednotlivých komisí (tak jak tomu bylo i do posledního synodu Jednoty v ČR v roce 1997), které předložené návrhy projednávaly a znovu předkládaly plénu.

Takováto struktura synodu se zdá být někdy těžkopádná a jednání zdlouhavé, zaručuje však demokratičnost a odpovídá samému významu slova Synod - „společná cesta“. Žádný hlas není přehlédnut, žádná skupina, byť sebemenší, není jednoduše přehlasována. Z množství otázek a návrhů připomenou alespoň některé.

I když Jednota bratrská v Německu, vzhledem k dvojímu členství, dostává část církevní daně vybírané státem, sbory

O. Halama a J. van Melle, ředitel misijní společnosti v Zeistu

musí počítat se svou vlastní finanční soběstačností. Při zachované míře solidarity a podpoře slabších je úkolem každého sboru hradit své náklady a odvádět i prostředky na plat kazatele. Vedle toho má Jednota na starost další díla a ústavy a prostřednictvím misijních organizací podporuje misii na různých místech světa.

Dokladem posunu ve vnímání misie, jak byl naznačen výše, je založení nové misijní práce v Cottbusu. Zde pracuje rodina Mihanových, především mezi dětmi a mládeží. Synod rozhodl o zřízení fondu pro takovouto „vnitřní“ misii.

Synod volil také nového člena Ředitelství. Po mnohaleté službě odchází do důchodu H.B.Motel, výrazná postava Jednoty známá ve světě i ekuméně. Na jeho místo byl zvolen Frieder Vollprecht, který v posledních letech vyučoval na teologickém semináři v Paramaribo (viz následující zprávu: Změny ve vedení...). Bylo také zvoleno nové předsednictvo synodu. Předsedou se stal Christof Levin.

Synod byl také informován o připravovaném světovém Synodu v Bethlehemu. V této souvislosti byla projednávána i „česká otázka“. Synodálně pozorně sledují situaci v Distriktu i v Provincii a jsou o ní informováni. Materiály z obou stran jsou průběžně překládány. S velikým pohnutím byl přijat osobní dopis synodního seniora P. Smetany, který z rodinných důvodů na synod nemohl přijet.

S vděčností jsme prožili setkání církve, která je svým způsobem vzorkem současné Evropy - spojuje východ a

západ i různé kultury - a která v pokoře usiluje o následování Pána církve.
Ondřej Halama

Změny ve vedení Evropské kontinentální provincie JB

Bratr Hans Beat Motel odchází z ředitelství po více než 20 letech práce. Narozen 1940 v Basileji, vystudoval teologii v Basileji, Tübingen a Bethlehemu. Poté působil jako vikář v Neugnadenfeldu, jako ekumenický referent ve Frankfurtu nad Mohanem a konečně jako farář v Rotterdamu (1973-81). Od r. 1981 byl členem ředitelství. V této době byl v intenzivním kontaktu s našimi sbory a kazateli, navštěvoval naše konference a synody, kázal v některých našich sborech. V letech 1997-2000 byl předsedou světové JB a proto i členem delegací, které měly pomoci řešit rozpad české provincie. Letos mu byl udělen čestný doktorát v Bethlehemu. Bratr Motel odchází z vedení provincie a v nejbližší době by měl působit v Königsfeldu.

Bratr Frieder Vollprecht byl zvolen novým členem ředitelství. Narodil se 1960 v tehdejší NDR, vystudoval teologii v Berlíně. Po vikariátu pracoval v Herrnhutu a jako cestující kazatel v Lehnitz (1987-92). Poté se stal kazatelem v Neuwiedu (1993-97) a konečně v Paramaribu (Surinam), odkud se nyní vrací. Měl by nastoupit na místo bratra Motela v Bad Bollu.

JHJ

Noví biskupové v jižní provincii USA

Na synodu provincie v dubnu 2002 byli zvoleni bratři Lane Sapp a Wayne Burkette za biskupy Unitas fratrum. Br. L. Sapp se ve svých 41 letech stává nejmladším biskupem Světové Jednoty. Konsekrace se konala 7. a 21. června ve Winston-Salem.

Dva biskupové Světové Jednoty

odešli v posledních měsících na věčnost. 25. března zemřel v Nazarethu v Pennsylvanii Br. E. Kortz ve věku 91 let. Biskup Kortz byl během své služby činný mimo jiné na Teologickém semináři v Bethlehemu. 21. dubna zemřel v Ahau, v provincii Honduras, biskup Stanley Goff.

Setkání sester 20. dubna 2002 Niesky

Ráda jsem přijala pozvání sestry Gudrun Schiewe a zúčastnila se sesterského setkání pořádaného pro oblast Horní Lužice. Kostel v Nieském byl k tomuto účelu slavnostně připraven a ve stanovený čas se zaplnil 110 sestrami. S německou přesností a důkladností nebylo ponecháno nic náhodě, včetně barevně odlišených jmenovek dle jednotlivých sborů, perfektně připraveného programu a jeho naplnění. Prostory pro pohoštění byly upraveny velmi vkusně a útulně v zadní části kostela.

Ráda bych Vás stručně seznámila s programem: Po zahájení, biblickém zamyšlení a modlitbě následovalo vzájemné představování, dále pak zajímavá informace sestry Grit Böttger o průběhu celosvětového sesterského setkání Unitas Fratrum v Jižní Africe. Jako host

vystoupila sestra Margarete Eger z Bad Boll jako zástupkyně světového modlitebního výboru žen a seznámila shromáždění s aktivitami této organizace. Z jednotlivých sborů sdělovaly sestry své zážitky ze světového modlitebního dne žen. Obdivovala jsem, jak živě prožívaly toto setkání ekumeny... Teď trochu odbočím. Třikrát jsem se setkala v Tanvaldě při této příležitosti s věřícími z jiných denominací a považovala jsem toto, jako mnohá další setkání křesťanů, za velmi požehnané. Ve chvílích, kdy se sestry o těchto modlitebních setkáních rozhovořily jsem litovala, že nebyla přítomná sestra Míla Kupková, která do těchto tanvaldských setkání dávala vždy celé srdce.

Sbírka (přes 700 Euro) byla určena na sociální projekt v Jižní Africe. Po obědě jsme měly možnost si za doprovodu vrchní sestry prohlédnout zdravotnické zařízení Emauzy. Při kávě byl prostor pro rozhovory a bližší vzájemné poznání. Komenského liturgií, poděkováním a modlitbou byl uzavřen tento plodný den.

Pokud jsem mohla sledovat, projevíly všechny zúčastněné sestry zájem o další sesterské setkání. Atmosféra byla vynikající, Duch svatý byl přítomen ve vzájemné lásce a ve společně vyznávané víře v našeho Spasitele, který nás spojuje, protože On nás nabádal k jednotě a kde jeho lid v jednotě a lásce žije, tam je On přítomen a raduje se s námi.

Jana Svobodová

ekumena

Seminář o charismatickém hnutí

V Lutherově městě Eisenachu se bude konat ve dnech 11. - 13. října 2002 seminář o charismatickém hnutí. K němu jsou pozváni všichni, kdo mají zájem o toto téma a jsou otevření ke slyšení zkušeností druhých. Středem rozhovorů bude výměna pozitivních i negativních zkušeností. Na tomto zasedání bude přítomen farář F. Aschoff, předseda „Duchovní obnovy sboru“ v Evangelické církvi Německa jako kompetentní partner k rozhovorům.

Co chceme :

- Chceme vzdor těžkým zkušenostem v posledních letech (především v české Jednotě bratrské) zvát k rozhovoru.
- Chceme k tomu nabídnout diskusní fórum o charismatickém hnutí, jeho šancích a zkušenostech.
- Chceme číst společně biblické texty o Duchu svatém a jeho darech.
- Chceme se potom ptát, co to pro naši církve dnes znamená.
- Chceme mít spolu duchovní obecnství.

Co nechceme :

- Neuplatňujeme nárok na jedinou správnou cestu ve víře v Pána Ježíše Krista.
- Nechceme připustit žádné rozdíly mezi „lepšími“ a „méně dobrými“ křesťany. Chceme se vyvarovat každého odštěpení a oddělení.
- Nechceme zkušenosti a teologii jak Zinzendorfovi, tak i prvních bratří a

sester v Ochranově „hodit přes palubu.“
- Nechceme se vzdát, aniž by to bylo nutné, starých liturgických forem a písní Jednoty bratrské a nerozvážně je nahradit novými.

Přípravný kroužek: Ch. Fischer, G. Kreusel, M. Salewski, M. Theile

Z „Brüder Bote“ přel. M.U.

náš seniorát

Bratr Jan Niebauer v cíli

(3.5.1918 - 27.5.2002)

*Hvězdo hvězd, jsi zář mých cest;
ved' ty mne, Kriste, kde můj cíl,
říd' můj běh v mé pouli dnech,
bud' síla má, můj štít a díl!
Nade mnou ty pro svou při
svatou stráž svou rozprostři!
Tak mé kroky dojdou z béd
v město Boží naposled.*

(Chr. David, př.: J. Pelíšek)

Takto mohl s Kristiánem Davidem zpívat bratr Jan Niebauer: věděl, že největší štěstí pro život je poznání světa Kristova, které přehodnocuje lidské touhy, které dává nový pohled na život a jeho cenu. Rozpoznal Boží volání ke službě kazatele a prosil o zmocnění k ní a požehnání. Věděl o Kristově lásce a jeho díle spásy, věděl o jeho vítězství nad hříchem a smrtí, proto se k této lásce vždy utíkal a o Kristovu ochranu stál, proto mohl mít naději upřenou až k Božím příbytkům nebeským.

Tvůj je den a tvá je noc - to žalmové slovo (Ž 74,16), které si jistě bratr Jan

Niebauer vybral sám pro oznámení svého úmrtí, vypovídá o jeho pokoře a jeho naprostém odevzdání do Božích rukou v životě i umírání. Vše má Hospodin ve svých rukou - i celého člověka. A bratr Jan Niebauer byl v těch rukách rád - až i nyní v městě Božím naposled - a navždy.

Bratr Niebauer vyrůstal v Česko-bratrské církvi evangelické. V ní také (po absolvování dálkového studia teologie při synodní radě ČCE během války) byly jeho kazatelské začátky. Do Jednoty bratrské přišel v r. 1955. Počátek této cesty byl možná už v době studií v r. 1938, kdy si pro zdokonalení němčiny dopisoval se sestrou Annou Vančurovou, která v té době žila v Ochranově. Touto korespondencí se seznámil s Ochranovem, později přes písemný styk navázal další přátelství. Jen Pán Bůh mohl tehdy vědět, že se bratr Niebauer bude loučit v lednu 1959 se sestrou Vančurovou v Potštejně jako potštejnský kazatel Jednoty bratrské.

V polovině října 1955 se při sborové slavnosti bratr Niebauer představil sboru kázáním na text: "Bratří svých hledám" (Gn 37,16). Při slavnostní instalaci nového kazatele potštejnského 4. 12. 1955 se k těmto slovům vrátil ve svém proslovu bratr biskup Karel Reichel: "Milý bratře Niebauere: Našel jsi je už? Já věřím, že ano. Tu první neděli, co jsi tu byl, se Ti v tom velikém množství účastníků slavnosti ztráceli. Ale dnes už víš, kdo Tvé pastýřské péči bude svěřen...A tak jsem přišel, abych to Tvé hledání uzavřel tím, že Ti z pověření Úzké rady a celé církve toto stádce do pastýřské Tvé péče

odevzdávám. A prosím Tě: služ mu věrně, tak, aby nikde neměli té zelené pastvy Božího Slova nedostek, miluj je tak, jako dobrý pastýř miluje..." Bratr Niebauer naplnil tato slova prosby nejen v Potštejně, kde sloužil 13 let, ale pak i v Holešově v dalších 16 letech kazatelské služby. Své bratry a sestry měl ovšem v celé Jednotě i v široké ekuméně.

V Potštejně byla jeho redakce časopisu Jednota bratrská - a tu s sebou převezl i do Holešova. Redigování časopisu bylo pro něj láskou, říkal s úsměvem: „Jako Jákob sedm let za Líu, sedm let za Ráchel.“ (1959-1972). Redigoval dva ročníky Hesel: 1972-3. Vždy se zajímal také o liturgické formy - v r. 1959 vyšla jeho obsáhlá studie „Liturgie“, 1974 vydal pohřební zpěvníček „Vzkříšení a život“, z uložení církve přepracoval 1977 Schillerovu liturgii.

V roce 1967 byl zvolen biskupem br. Adolf Ulrich a 25. 6. ordinován. Biskupskou ordinaci zpravidla vykonávají tři biskupové, ale dva mohou být zastoupeni presbytery. Tak tomu bylo nyní, když A. Ulricha ordinoval biskup K. Reichel za asistence presbyterů Jana Niebauera a Josefa Korbela. V tomtéž roce bratr Niebauer jako potštejnský kazatel zažil ve svém sboru synod světové Jednoty bratrské s delegáty z 22 zemí.

Když nastal pro bratra Niebauera čas odpočinku po mnohaleté službě, odstěhoval se s manželkou za dětmi, které už několik let žily v NSR (dcera Eva zemřela 1972). To byl rok 1985. Od té doby jsme Niebauerovy neměli mezi sebou, ale přes hranice putovaly četné dopisy.

Roky postupovaly a čas přinášel i

nemoci. Až přišel 3. červen 1999, kdy věrná manželka předešla svého chotě na věčnost. Bratr Niebauer se přestěhoval do domova důchodců - ale bylo mu smutno. Poslední dopis, který jsem dostal, podepsal: „Starý Jan poustevník“. Viděl mnohé odcházet a sám se připravoval na den poslední...

Už není „poustevník“, už není sám, už není smutný ... Věříme, že byl povolán do Církve zvítězil, do nebeského domova.

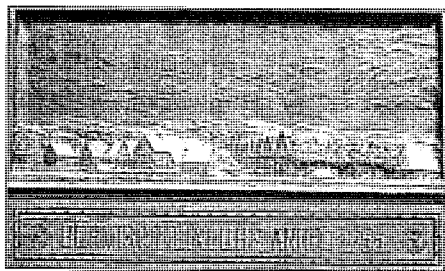
Kdo s ním býval ve styku, měl ho jistě rád.. Budeme s láskou vzpomínat.

J. Polna

Návštěva v Berlíně

Pražský sbor udržuje pravidelné kontakty se svým partnerským sborem v Berlíně - Rixdorfu. K návštěvě Berlína byl tentokrát radostný důvod - 22. a 23. 6. si tamní sbor s vděčností připomínal 40 let od otevření rozlehlé budovy jejich sboru.

Dvěma auty jsme se vypravili, abychom se ve společenství svých bratří a sester povzbudili a podíleli se na jejich radosti (i když nám tento svátek také připomínal naši svízelnou situaci). Pozorní

hostitelé nás nejdříve vzali na prohlídku Berlína z paluby lodi. Odpoledne jsme

se sešli ve sboru k neformálnímu rozhovoru o tom, jak naše sbory žijí, čím procházejí... A večer nás čekal ve sboru slavnostní koncert, při kterém jsme vyslechli písně smíšeného sboru, ale i celou řadu instrumentálních skladeb.

V neděli jsme se sešli jak k dopoledním bohoslužbám, tak k odpolední sborové slavnosti, při níž promluvila řada hostů. Jsme vděční za tyto příležitosti, při nichž se můžeme vzájemně povzbuzovat!

B. Kejř

Bratr Rudolf Borski

2. července oslavil 75. narozeniny!

Těšíme se z toho, že mu Pán Bůh ještě dopřává síly, aby mohl svým bratřím a sestrám v tanvaldském sboru odkrývat Boží milosrdenství, jít s nimi cestou následování Ježíše Krista, prožívat radost a naději Božích dětí. Ač je povolán ke službě kazatele nyní už jen na půl úvazku, každou neděli má připravené kázání. V Tanvaldě od r.1963. V Jednotě bratrské od r. 1950. Pracoval také v několika komisích Jednoty bratrské, od r. 1977 byl členem Úzké rady, v letech 1989 - 1992 jejím předsedou. Kolik práce v církvi má za sebou! Neopustil ji ani v krizové době od r. 1998, nevzdal se své služby ani ve chvíli, kdy byl sbor nedávno vykázan ze své modlitebny. To je pro kazatele, který celý život zval ke Kristově lásce, který v sebezapření a přece s radostí konal svou službu navzdory ateistické propagandě, který byl otevřen lidem, smutné údobí. Smutnější o to, že trpké chvíle mu (a nejen jemu) připravují bývalí spolubratři ve službě, ty, pro něž měl porozumění...

Když stojí tváří v tvář svému sboru, milým bratřím a sestrám, hostům a příchozím - třeba v kostelíčku v Kořenově - odpoutává se od toho zlého a trpkého a soustřeďuje své posluchače k lásce Ježíšově, která je věčná, která je hodna pozornosti a následování v každé době a každé chvíli, za všech okolností.

Jsme bratru Borskemu vděční, že slouží a sloužil. Ještě v 75 letech. Že se nechá „využívat“ církví, která se nachází v nouzi. Jsme za milého bratra a jeho službu vděční Pánu Bohu a přejeme mu Boží požehnání pro další úsek života, pro každý nový den. A děkujeme i jeho milé manželce, která jej provází, povzbuzuje a vytváří klidné zázemí.

Ať na ně oba milostivě hledí nebeský Otec.

jap

Vzpomínání na tanvaldskou faru

Dodnes mnozí čtyřicátníci ba i padesátníci s vděčností vzpomínají na tanvaldskou faru. Ta se pro ně stala místem setkávání především v sedmdesátých letech. Tehdy nebylo možno konat sjezdy mládeže. Konaly se proto tak zvané Dny diaspory, kdy se o víkendech nebo o prázdninách sjíždělo několik desítek mládežníků do různých sborů Jednoty. Jedním z takových míst byla právě fara v Tanvaldě, kterou sbor a rodina Borských přívalem mládeže rádi a často otvírali. Pro mě i pro řadu dalších to byla setkávání, která nás formovala a vedla na cestě víry.

Nacházeli jsme tu právě to, co mládež vzhledem k svému věku potřebuje. V zimě terény pro lyžování a túry, v létě pak

výlety, sportovní olympiády a také práce na kostelíčku v Kořenově. Nemohu také nezpomenout na večery a noci plné her, soutěží, mládežnické legrace a recesí. Vznikala tady mnohá přátelství i náš úzký vztah ke sborovým společenstvím a celé církvi. Naše setkávání byla ale nesená také duchovním hledáním a modlitbami. Kolik hodin rozhovorů nad Bibli, jak mnoho diskusí nad otázkami víry a křesťanství, společné písně a také bohoslužby s místním sborem. V tom všem nám byl bratr Rudi Borski trpělivým a tolerantním průvodcem - sám „vy-cvičen“ vlastními dětmi. Pokorně a citlivě nás směřoval svou vlastní hlubokou zbožností, modlitbami a zaměřením na osobní vztah k Pánu Ježíši Kristu.

Až s odstupem času jsem mohl ocenit všechno, co jsme tu přijímali. Až když jsem byl sám na sboru, zažil jsem, co to znamená mít na starosti dav rozjařených mládežníků a dovedl ocenit s jakou obětavostí vždy sestra Borská chystala plné hrnce a napečené plechy pro naše hladové krky. Právě dnes, kdy je celá původní generace Jednoty a její kazatelé vystavena ošklivým pomluvám a nařčením ze strany těch, kteří opanovali Jednotu bratrskou, chci vyjádřit vděčnost za všechno, co jsme tu zažili. Tak jako rodina Borských i další otvírali své domovy, dávali svůj čas, síly a často i vlastní finanční prostředky k tomu, aby v Jednotě vyrůstala nová generace. My můžeme jenom vyjádřit vděčnost, ale skutečnou „odměnu“ má jenom Pán Církve.

OH

Děk za sestru Fričovou

V neděli 7. 7. 2002 zemřela v Praze, v rodině své dcery, sestra Dobromila Fričová, roz. Nechvilková. Narodila se v r. 1923 v Čejeticích u Mladé Boleslavi. Její manžel, farář ČCE Miloslav Frič, se již v důchodovém věku stal kazatelem Jednoty bratrské v Ujkovicích, kam obětavě dojížděl z Mladé Boleslavi. Ve své manželce měl pevnou oporu. V roce 1983 přestoupila v Ml. Boleslavi do Jednoty bratrské. Poté, co se Jednota tak zásadně proměnila, přehlásila se do pražského sboru. Naposledy byla ve shromáždění mezi námi o letnicích, při konfirmaci své vnučky Petry. Ale již byly patrné účinky těžké nemoci, které mnoho let vzdorovala.

Sestra Dobra nás obdarovávala svým tichým, radostným a velice praktickým křesťanstvím. Jsme vděční za její výrazné svědectví o Boží lásce a o naději, která se otevírá v Ježíši Kristu.

B. Kejř

Kalich 2002

Na letošní Husův den, který jsme pořádali v neděli 7. července, nám padl stín smutku a lítosti. To proto, že v sobotu 6. 7. v poledních hodinách zemřel bratr Adolf Ulrich, náš biskup. Ještě vloni byl se svou manželkou s námi na Kalichu - letos už ne.

Při dopoledním shromáždění v Železném Brodě kázala sestra Hana Jalušková z Rovenska p. Tr. a pozdravil nás milý host H. Schiewe z německého Niesky. Při kávě a čaji i při obědě bylo dost času na přátelské rozhovory. To už byl mezi námi i host pro odpolední

přednášku - prof. Erazim Kohák s manželkou Dorothy.

V sobotu při předpovědi počasí jsem pohrozil hlasatelce v televizi, když oznamovala, že si nemusíme dělat starosti s tím, kdo v neděli zalije zahrádky - bude pršet. Jistě ten žertovný protest neodklonil mraky - nicméně v neděli nepršelo. A to jsme si přáli pro shromáždění na Kalichu u Besedic.

Začínali jsme se shromážděním opět v 15 hod. Trubači z německých sborů byli připraveni doprovodit společný zpěv.

Bratr Bohumil Kejř se ve svém kázání zamýšlel nad otázkou, která se vtráá v situaci ohrožení a protiventství a kterou pronášejí i Boží odpůrci - posměvači: K čemu je ryzí víra? Proto připomenul, že se víra neptá po užitku, ale že počítá s Bohem, který může kdykoliv zasáhnout (ale ovšem nemusí). Přemýšlení o smyslu víry při pohledu na mučedníky víry se posouvá do polohy: K čemu tu jsem? Co vzejde z mého blaha či z mého soužení? Bude to k Boží slávě? Poznáváme, že Pán Bůh požaduje, abychom mu důvěřovali. Abychom se nezaobírali jen sami sebou. Abychom pro uznání a funkce nezapírali pravdu. Abychom se neklaněli jakýmkoli výrobkům lidských rukou. Naše úcta a naše poslušnost má patřit jen jednomu jedinému: Stvořiteli nebe i země. Tomu, který byl na počátku - a který bude i na konci tohoto dějinného věku. A který nás zve, abychom byli na věky s ním, spolu se zástupem proroků, apoštolů, mučedníků a všech věrných svědků o jeho moci a slitování.

Bratr profesor Erazim Kohák se ve své přednášce zamýšlel nad tím, k čemu

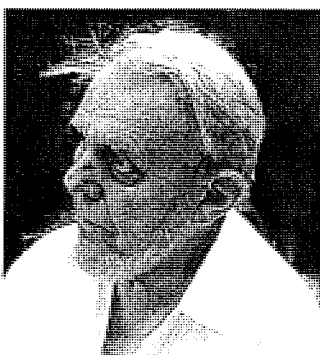
se můžeme u Husa vracet v naší době, kdy lidský rozum ve své aroganci poddupal morální a přirozený zákon, kdy lidská dravost přináší nesmyslný nadbytek milionům a nepředstavitelnou bídu miliardám lidí, kdy se rodí ideologické a mocenské totality tak podobné Inkvizici...kdy je přelidněná Země dramaticky ohrožena vyčerpáním zdrojů, hromaděním odpadu a bratrovražednými loupeživými boji...? Hus byl v průběhu dějin všelijak vykládán, ledacos mu bylo podsunuto, v mnohém mu nebylo rozuměno.

Husovi šlo o spasení, o život věčný. Spása nezačíná až po smrti. Spasení prožíváme již v tomto životě. Když svůj život zaměříme na to, co je věčné, pak se náš čas prolíná s věčností. To je význam Husova svědectví: nezaměřil svůj život k sociální revoluci, k národním povznesení či k ideové osvětě. Učil jediné: zaměřit život na to, co nepomíjí, na hodnoty, kterými věčnost vstupuje do času. Na lásku, na pravdu, na dobro.

Nejsou na to reklamy: ty zadává ďábel. Lidé, kteří sledují vidinu stoupající spotřební úrovně věří, že spása znamená naplnění všech hmotných tužeb, co nám jich jen reklama nabízí, jako by bylo psáno: „Hleďte nejprve všechno ostatní a království Boží bude vám přidáno” (srovnej: Mt 6,33 a Lk 12,31). Problematika naší doby je až nepříjemně podobná problematice doby Husovy. Pod pozlát-

kem blahobytu se naše společnost hroutí a ničí svůj svět proto, že se nechala přesvědčit, že spása znamená mít všechno a hned, třeba na dluh. To je, co Hus vyčítal své společnosti, že svůj život zaměřila na hodnoty, které pomíjejí s časem, místo hodnot, v nichž se život prolíná s věčností. Vyzýval svou společnost k životu pod zorným úhlem věčnosti, ne spotřeby. Tato výzva doléhá až k nám...

Na zesnulého bratra biskupa A. Ulricha vzpomenu bratr biskup Th. Gill. Vzpomínal na první setkání v roce 1957 při synodu v Železném Brodě, na setkání další, která prohloubila jejich bra-

trství a přátelství, vzpomínal na 1. konferenci biskupů Jednoty bratrské v r. 1992, kterou inicioval a dlouho připravoval právě bratr biskup A. Ulrich. S pohnutím pověděl, že posledních deset let života bratra Ulricha bylo nejtěžších - ne pro stáří a slabost, ale pro vnitřní

těžkosti uvnitř české provincie. Vyjádřil však i naději, že pravda bude zjevena. A pak ještě citoval jedno jeho kázání o Kristově lásce, která dává lidskému životu důstojnost, smysl života i jeho vyvrcholení.

Po shromáždění na Kalichu jsme se ještě mnozí sešli v Železném Brodě, abychom využili toho „být spolu”, když jsme se sešli. Ještě s námi pohovořili manželé Kohákoví. Na nocleh je pohostinně přijali - a jsme jim za to vděční - Nejedloví na Malé Skále.

Ráno v pondělí jsem se s milými hosty vrátil do besedických skal. Příjemnou procházkou jsme prošli skalní bludiště až k „modlitebně“, kde konali svá shromáždění podle tradice tajní nekatolíci v dobách protireformace. To jsme ještě nevěděli, že nás čeká jedno milé překvapení. Kohákovi se chtěli podívat na Trosky, ty jim „nějak unikaly“ v čase dřívější rekreace v Sedmihorkách. Jenomže bylo pondělí a to je zavírací odpočinkový den pro hrady a zámky. Chtěli jsme tedy alespoň obhlédnout a obejít skalní masiv se zbytky dávného hradu zničeného r. 1648. Jenže brána byla dokořán a na ní nápis: „Dnes výjimečně otevřeno“. Tak jsme s radostí vstoupili a mohli jsme se pokochat hezkým výhledem do kraje. Milé překvapení!

J. Polma

informace

Tradiční seminář pro učitele a zájemce o dějiny, který pořádá **VERITAS**, historická společnost pro aktualizaci odkazu české reformace, se bude konat opět v Pardubicích v sálku na faře ČCE ve Sladkovského ul. č. 638, a to v sobotu 19. října 2002 od 10 hod. Přednášku na téma „Islám z pohledu křesťana“ prosloví ThDr. Roman Paďouk. Srdečně zve výbor společnosti.

společnost a my

Střet civilizací?

Od 11. 9. 2001 tvrdí mnozí lidé, že jsme vstoupili do éry terorismu a že současná válka v Afghánistánu je jedna z prvních válek mezi civilizacemi. To je v podstatě teze profesora Samuela P. Huntingtona, který v r. 1993 publikoval článek v časopise „Foreign Affairs“. Očekává příští střety nikoli mezi národními státy, nýbrž mezi kulturami a civilizacemi. Přes šířící se vlnu kritiky Huntington svou tezi opakuje a rozvádí v knize „Střet civilizací a nový světový řád“ (The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order, 1996). Na podzim 2001 vyšla také česky s předmluvou M. Žantovského.

Jaké jsou hlavní rysy civilizace? Je to směs světového názoru, zvyků, struktur a kultury. K civilizaci patří také jazyk, dějiny a náboženství. Civilizace nemají jasné hranice. Povstávají a upadají, spojují se a zase rozdělují. Do značné míry se kryjí s velkými světovými náboženstvími. Po dlouhou dobu byly civilizace od sebe odděleny, ale především zásluhou rozvoje obchodu došlo k setkávání civilizací a kultur.

Západ se začal vyvíjet jako civilizace až teprve v 8. a 9. stol. po Kristu. Čínská, islámská a byzantská civilizace zprvu západní kulturu převyšovaly. Důvodem západní expanze a převahy byla především moc technická. Dnes jsme svědky vzestupu nezápadních kultur. V Iránu došlo ke vzpouře proti elitám, které byly západně vychovány a prosazovaly

rychlou modernizaci země. V některých asijských zemích jsou zamítány západní hodnoty a priority.

Kolem r. 1945 se objevily prognózy teologů a sociologů, že náboženství ztratí svůj význam v důsledku ekonomického a sociálního pokroku. Na konci 20. stol. je ale možno říci, že toto očekávání se nesplnilo. Dochází spíše k desekularizaci. Lidé se vracejí k náboženství - a to nejednou v jeho konzervativní a fundamentalistické podobě. Lidé, kteří se stěhují z venkova do měst, potřebují nové zdroje identity. Tuto úlohu splňuje např. reislamizace „zespodu“, návrat k pravoslavné církvi v Rusku a růst letničních církví v Latinské Americe. Prostým lidem se dostává odpověď na otázku: Kdo jsem? Kam patřím?

Dříve byl svět organizován na základě národních států. Dnes se víc a víc organizuje podle civilizací. Civilizace je jako širší rodina a klíčový stát (core state) této civilizace hraje důležitou úlohu zejména v situaci napětí a konfliktu.

Konec ottomanské říše ponechal islám bez klíčového (jádrového) státu. Ve 20. stol. neměla žádná muslimská země dostatek moci a dostatečnou kulturní a náboženskou legitimitu, aby převzala roli ústředního státu. Absence jádrového státu v islámském světě přispívá k vnitřním i vnějším konfliktům, které islám charakterizují. Povědomí islámské solidarity posílilo, ale dosud chybí hlubší soudržnost. To je slabost islámu, ale i zdroj ohrožení pro ostatní civilizace.

Základní teze S. P. Huntingtona zní takto: Blížíme se době, kdy konflikty ve světě budou konflikty mezi civilizacemi. Zdá se, že nejintenzivnější napětí vzniká mezi muslimskými společnostmi a Západem. Západní kultura ztratila přitažlivost a svůj apel pro okolní svět. Nezápadní kultury získaly sebedůvěru a pocitují obnovený závazek vůči své původní kultuře. Důvodem dnešního zvýšeného napětí může být západní arogance, islámská netolerance a čínská průbojnost.

Islámské země a Čína ztělesňují velké kulturní tradice, které podle jejich vlastního hodnocení převyšují Západ. Realistická teorie předvídá, že jádrové státy dvou nezápadních civilizací se spojí, aby vyvážily dominantní moc Západu. Islámská a čínská civilizace se liší, a přece se mohou spojit k užší spolupráci. Čína již vstoupila do spojenectví s Pákistánem, Iránem atd. Pokud jde o Západ a vztah k islámu, spornými otázkami jsou otázka nešíření nukleárních zbraní, přijetí demokracie západního stylu, dodržování lidských práv a omezení migrace, aby byla zachována integrita západního světa.

Civilizace jsou jako lidské kmeny a střet civilizací je kmenový konflikt na globální úrovni.

Konflikty se objevují na zlomech či švech (fault line). Jsou to konflikty mezi sousedními státy různých civilizací. Napětí a případně střet vzniká kvůli těmto problémům: otázka území, vojenská moc, ekonomická síla, ochrana skupiny ve stejné civilizaci, případ diskriminace. Konflikt vzniká také tam, kde hodnoty a kultura určité oblasti jsou vnucovány lidem jiné civilizace.

II.

Proč se dostává do sporu západní a islámská civilizace? Křesťanství i islám jsou univerzalistická a misijní náboženství. Pojetí dějin v obou systémech není statické, nýbrž směřují k určitému cíli. Spornou otázkou jsou lidská práva a pojetí demokracie, šíření zbraní (především zbraní hromadného ničení), kontrola zdrojů (zejména nafty), migrace a v poslední době islámský terorismus.

Proti západní civilizaci mají muslimové vážné námitky. V jejich očích je to kultura materialistická a úpadková. Vypjatý západní sekularismus je podle nich větším zlem než západní křesťanství, které jej produkuje. Západ je vnímán jako bezbožný, militaristický a imperialistický. Jeden muslim prohlásil: „Američané chtějí, abychom byli jako oni. Přitom nerozumějí ničemu z našich hodnot a z naší kultury.“ Obyvatelé islámských zemí jsou přesvědčeni o nadřazenosti své kultury a o inferioritě své moci. Západ chápe islám jako zdroj nukleární proliferace, terorismu a migrace. Islámský fundamentalismus je viděn jako hrozba a jako globální soupeř. To jsou názory, které by mohly vést ke střetu mezi Západem a islámskou civilizací.

Po studené válce žijeme v multipolárním světě několika civilizací. Neexistuje již jen jedno rozdělení (Západ a Východ). Vztahy mezi civilizacemi a jejich ústředními (jadrovými) státy jsou komplikované, dvojznačné a proměnlivé. Bipolarita studené války s dvěma ohnisky (Washington a Moskva) byla vystřídána komplexnějším vztahem multipolárního světa. Je třeba si uvědomit, že žijeme a musíme přežít ve světě mnoha civilizací.

Za první civilizační válku se pokládá dlouholetá válka mezi Sovětským svazem a Afghánistánem (1979-89). Druhou takovou válkou byla válka v Perském zálivu r. 1991. Dalším střetem byla válka v Bosně. I když se to rozhodně popírá, i nyníjší válka proti terorismu může být chápána jako další válka civilizační.

Někteří experti tvrdí, že muslimové nedovedou dlouhodobě žít mírumilovně se svými sousedy. Na konci dvacátého století je prý možno pozorovat vzrůstající muslimskou agresivitu. Korán údajně obsahuje málo zákazů násilí. Koncept nenásilí se v muslimském učení a praxi nevyskytuje. K agresivitě a násilí přispívá fakt, že v arabských zemích je mnoho nezaměstnaných mladých lidí ve věku mezi 15-30 roky.

V tomto článku jsem předložil především teze S. P. Huntigtona. I když se zdají být přesvědčivé, nemohu se k nim plně připojit. Současný boj se vede proti terorismu, ale nejde o střet západní civilizace a islámu. Byla by to nepřipustná demonizace velké části světového společenství. Je třeba tuto myšlenku odmítnout. Nesmíme dovolit, aby jako v době studené války byl svět rozdělen na říši světla a říši (či osu) zla. Je-li problémem fundamentalismus, pak zkoumejme fundamentalismus také v křesťanství a v jiných náboženstvích. Ne všichni muslimové jsou fundamentalisté. Např. významná islámská univerzita Al-Azhar v Káhiře je místem otevřenosti a dialogu, který máme hledat a pěstovat. Od jednostranného a demonizujícího

(či osu) zla. Je-li problémem fundamentalismus, pak zkoumejme fundamentalismus také v křesťanství a v jiných náboženstvích. Ne všichni muslimové jsou fundamentalisté. Např. významná islámská univerzita Al-Azhar v Káhiře je místem otevřenosti a dialogu, který máme hledat a pěstovat. Od jednostranného a demonizujícího myšlení je třeba se osvobodit.

Existuje i jiný pohled na civilizace. Známy futurolog Alvin Toffler rozeznává civilizaci zemědělskou, průmyslovou a informační (srv. Nová civilizace, Praha 2001). Tvrdí, že např. změna r. 1989 byla mj. způsobena rozporem mezi civilizací průmyslovou a stále více se prosazující civilizací informační. Revoluce průmyslová nebyla schopna držet krok s novým typem myšlení. Bývalé socialistické země a jejich elity lpěly na průmyslové výrobě starého typu, zatímco první svět je daleko předběhl v oblasti informatiky (počítačů) a celkového poznání. Napříště bude především záležet na rychlosti informací a na poznání - nikoli na repetitivní manuální práci. Učme se také od S. P. Huntingtona, ale nedejme se uhranout jeho tezemi o nevyhnutelném střetu civilizací. Dějinný vývoj lidstva je komplexní a je to jev o mnoha rovinách a vrstvách. Nelze jej zredukovat na jednoduchou a zjednodušující formulku.

*ThDr. Milan Opočenský,
emeritní profesor Evangelické teologické fakulty Univerzity Karlovy*

Co bude potom?

Před lety jsem navštívil svého přítele v motolské nemocnici, kde se rehabilitoval po těžké operaci. Během řeči mne upozornil: „Všimni si toho muže u dveří. Je to ateista. Včera jsme se spolu procházeli po chodbě a on mi zničehonic řekl: „Víte, to mne zaráží, že jsem tak krátce naživu a tak dlouho budu mrtvej.“ A známý herec, dnes už zvěčnělý, při rozhovoru s kolegy prohlásil: „Já se smrti nebojím. Jen to mě štve, že je to nafurt.“ (Vyjádřil se poněkud drsněji.)

Patrně ne všichni to vidí takto černě. Slyšel jsem herce v rozhlasovém toboganu nebo při jiných příležitostech mluvit o hereckém nebi, o nebeském angažmá, o tom, že ti, kdo nás předešli, se na nás právě odkudsi shora dívají, a dokonce o nebeském režisérovi.

Nevím, do jaké míry to myslí doopravdy, a do jaké se snaží takto zlehčit a odívat to neznámé, co následuje po tělesné smrti. Snad tomu napomáhá i skutečnost, že na televizní obrazovce jednají živí herci společně s těmi, kteří už nežijí. Kde jsou, když se nám tady stále prezentují a promítají do naší přítomnosti? Zákulisní skutečnost je však asi jiná nežli nehmotná podoba divadelních prken. Tam nezáleží na tom, jakým byl kdo za živa hercem, jak byl hodnocen, jak byl oblíben. Neboť herec je nejen tvářnost, předepsaná role, kterou žije na jevišti, ale má i soukromí, kde je jiný, přirozený. Ovšem my všichni, herci neherci, můžeme hrát divadlo, můžeme se přetvářovat a předstírat, že jsme jiní, než jakými jsme sami před sebou, sami v sobě. Klameme jiné a někdy i sami sebe. Ale někoho přece jenom ne. Toho, o němž píše žalmista: „Ještě nemám na jazyku slovo, a ty, Hospodine, víš už všechno.“

Co bude tedy potom? Víme o někom, komu můžeme věřit. „V domě mého Otce je mnoho příbytků,” řekl. To je veliké zaslíbení. Ovšem je to i prostředí jiného, odlišného hodnocení než je to naše omezené, lidské. Mám doma pohlednici se slovy: „Počítej s tím, že jednou ti tvé filmy promítnou. Charlie Chaplin.“

Naděje

Nedaleko zámku Hrubá skála vede cesta k malému nenápadnému hřbitovu mezi stromy opodál pískovcových útvarů. Jako všude jinde bývají na kamenných deskách kromě jmen a dat vyryty nápisy rozloučení i útechy. Na jednom omšelém kameni někdy z konce devatenáctého století se dá přečíst čtyřverší, které mne zaujalo nejen básnickou úrovní, ale i nezvětralou, stále novou zvěstí, která jistě oslovila a může oslovit mnohé:

*Neděs tě hrobu pustota,
již nevěra se bojí.
Smrt je jen změnou života,
druhou kolébkou tvojí.*

Jednání o sjednocení Jednoty bratrské a Českobratrské církve evangelické v letech 1938 - 1948

(dokončení)

Článek br. M. Plecháče a rozšíření jednání o metodistickou církev, čímž byl vnesen do jednání dosud bilaterálního poněkud zmatek, ochladily vřelé dosud naděje mnohých. Projevilo se to i v následujícím roce.

1944

Toto citelně ochlazení se zřetelně projevilo i absencí nových článků v Kostnických jiskrách. Výjimkou byl pouze jeden článek

prof. F. Hrejsa

"Jednota Českých bratří a úsilí o církevní sjednocení" prof. F. Hrejsy, který v úvodníku roku popisuje historické události sloučení církve podobojí a Bratří v samotný podvečer

Bílé hory. (KJ 1944, str. 1). Autor po historickém výkladu plynule přechází k jádru věci a sdílí se se svým názorem na sloučení s Jednotou bratrskou především, ale i s dalšími denominacemi. Tento proces hodnotí velmi pozitivně a optimisticky, až by se dalo říci naivně. Atmosféra se začala zhoršovat. Naděje však přesto stále zůstává.

Dokladem toho je i pokus dalšího významného českého historika F. M. Bartoše oživit touhu a vůli po sloučení JB a ČCE vydáním spisu "Biskupství v Jednotě bratrské". Problém zachování biskupství byl totiž nesnadnou překážkou možného sjednocení, jelikož se na tuto theologickou veličinu nahlíželo v obou církvích různě. Bartoš sám

stojí pevně na posici přesvědčení presbyterního a snaží se v pojednání prokázat, že biskupství nikdy nehrálo v Jednotě větší roli a sám Komenský se do jisté míry zpronevěřil odkazu staré Jednoty, nazývaje se biskupem.

1945

Konec války, poměr k Německu, Slovensku a jejich církvím, změna politických poměrů a orientace na východ - to byla témata, která opanovala myšlení a pochopitelně upoutávala hlavní zájem celé církevní veřejnosti tohoto roku. K tématu sjednocení vyšel v KJ pouze jeden kratší, nevýrazný a nic nového nepřinášející článek. Tohoto roku zasedal i synod ČCE, který se nemohl uskutečnit po celou dobu války. Jistě měl na pořadu jednání mnoho důležitého. Jasným, nepřehlédnutelným a nepovzbudivým signálem opadnutí zájmu o snahy slučovací jeví se zřetelně skutečnost, že předmět jednání o spojení s Jednotou bratrskou byl zařazen až na samý konec pořadu, kdy se už synod pomalu odročoval.

F. M. Bartoš

Synod neučinil více, než že vzal na vědomí zprávu o dosavadních jednáních, která nebyla příliš uspokojivá, ale ještě nebeznadějná, a doporučil, aby se v nich pokračovalo.

Dialog pokračoval dál i v tomto roce, ale jeho úpadek začal být viditelný. Prorocký hlas faráře Závodského, že jsou mnozí opatrní podle těla, kteří se na dílo sjednocení dívají s malým zájmem a podezřívavostí, jejichž vliv nelze podceňovat, nabýval stále více na aktuálnosti. Úroveň článků na téma sjednocení upadala, až se z nich stávalo mlácení prázdné slámy. Bylo stále zřetelnější, že iniciativu přebírají lidé "opatrní". Neochota k obětem i přes ujišťování o opaku a myšlenková bezduchost nabývají vrchu. Komu as byla např. adresována výtka B. Vančury (B. Vančura, O sjednocení církví, JB 1946, str. 2), že "emfaticky hlásáme potřebu spojení a při tom vážení manifestanti nepředloží konkrétní návrh, jak do toho. Bylo by si přáti, aby se již zdrželi vzdechů o tom, co by to znamenalo pro církev, evangelium, národ... Opatrnost by pak byla žádoucí(!)..." Článek tento musel jistě vyvolat u zúčastněných rozhovoru znechucení či přinejmenším krajní rozpaky.

1947

Jednání o sjednocení se dostává do samého vrcholného závěru. Sněmuje se na synodech obou denominací, připravují se konečné konkrétní návrhy. Situace je však napjatá a analytickou mysl nutně musí naplňovat skepse.

Ze strany Jednoty bratrské vyšel konečný návrh na sjednocení, který oficiálně sděluje sjednocovací komise z pověření synodu. Ve sporných bodech navrhuje toto (JB 1947, str. 57):

1. Ad jméno: Navrhujeme, aby se spojená církev jmenovala Jednota bratrská - církev evangelická.

2. Ad Unitas fratrum: Nemůžeme sice měnit nynější ústavu světové Jednoty, při vstupu takové veličiny, jakou je vaše církev, se není třeba obávat, že by bylo ve vaší církvi po stránce liturgické nebo věroučné něco měněno.

3. Ad biskupství: Jednota bratrská považovala by podmínku týkající se přijetí biskupství za splněnou, kdyby bylo v rámci spojené církve zachováno starobratrské biskupství jako úřad liturgický (ordinační) pro nynější sbory JB závazně, kdežto pro sbory jiné pouze fakultativně a ponechává vašemu uvážení otázku zavedení titulu biskupa i pro synodního seniora.

Synodní rada ČCE odpověděla dopisem tohoto znění:

Synod... je jednomyslného přesvědčení, že případné členství v Unitas fratrum muselo by býti toho rázu, aby nezbavovalo ČCE její samostatnosti po žádné stránce, přičemž by muselo býti zachováno dosavadní její spojení s evangelickými církvemi presbyterního zřízení.

Pokud se týče otázky biskupské, jest ČCE jako církvi presbyterní nepřijatelné biskupství jako zvláštní úřad liturgický. Synod trvá na dosavadním způsobu správy církve s volenou synodní radou v čele...

1948

Tohoto roku byla uzavřena jedna dlouhá a významná kapitola na poli dějin sjednocovacího úsilí českého protestantismu. Úzká rada se totiž obrátila před konáním synodu JB na synodní radu ČCE s výzvou, aby jí předložila konkrétní návrh na sloučení obou církví, jak jí tane na mysli. Synodní rada zaslala Úzké radě návrh o 12 bodech, ve kterém je zkráceně obsaženo, že:

1. Jednota bratrská vstoupí do svazku ČCE jako jednotka obdobná seniorátům ČCE. Tento seniorát se bude nazývat "Seniorát Jednoty bratrské".

2. Navenek (vůči státu apod.) bude seniorát JB vystupovat jednotně jako součást ČCE.

3. Seniorát JB si podrží svůj bohoslužebný řád, učení i církevní kázeň.

4. Pokud jde o církevní zřízení, bude se seniorát JB ve všem řídit církevním zřízením ČCE (volba duchovních, volba seniorátního výboru, který by se nazýval Úzkou radou, volba seniora).

6. Ordinance duchovních a posvěcení bohoslužebných místností slovem Božím ve sborech seniorátu Jednoty bratrské přísluší synodnímu senioru.

7. O studiu bohoslovců a zkouškách bohosloveckých platí studijní řád ČCE.

10. Hospodářské záležitosti by byly jednotné a řídily by se zásadami, které platí v ČCE.

11. Seniorát Jednoty bratrské by měl právo pěstovati po stránce duchovní úzký vztah se světovou Unitas fratrum.

(podle JB 1948, str. 65).

Podle ústního svědectví přímého účastníka únorového synodu JB r. 1948 br. faráře Jindřicha Halamy st. zavládlo po přečtení tohoto návrhu mezi účastníky synodu hluboké rozhořčení, které vyvolal "arogantní tón celého návrhu. Ať je ČCE velká jakkoliv, takhle se přece jednat nedá". Zvláště velké pobouření vyvolal podle br. Halamy čl. 11. totiž "že by nám milostivě dovolili pěstovat styky se světovou Jednotou".

Oficiální stanovisko synodu k tomuto návrhu bylo pak vyjádřeno dopisem synodní radě z 6. 3. 1948. Práví se v něm:

Úzká rada přijala dne 10. února Váš návrh na spojení Jednoty bratrské s ČCE a předložila jej synodu, který v minulých dnech zasedal v Ústí nad Orlicí... Poslední návrh JB obsahoval tři hlavní body: 1. Jméno sjednocené církve. 2. Včlenění do světové Unitas fratrum. 3. Biskupství.

Synod s politováním konstatoval, že návrh Vámi presentovaný neobsahuje ani jediný z těchto bodů a ani k nim nezaujímá stanovisko, ale cele je přehlíží. Bod 11., který dává seniorátu Jednoty bratrské právo pěstovati úzký styk se světovou Jednotou po stránce duchovní, znamená prakticky vystoupení ze svazku Unitas fratrum, kteréžto organizační spojení je nervem celé Jednoty a z nejdůležitějších úkolů v dnešní rozervané době. Tuto světovou jednotu nemůžeme opustit pro jakékoliv sjednocování jiné. Synod Jednoty bratrské po zralém uvážení Vašeho návrhu jej jednomyslně zamítl a rozhodl, aby o sjednocení našich obou církví dále jednáno nebylo. Doporučujeme však ... pěstovati co nejužší styky...

Vztahy mezi oběma církvemi skutečně zůstaly i nadále přátelské. V polovině 50. let, v podvečer pětistého výročí založení Jednoty bratrské, dialog o užší spolupráci a sblížení znovu oživil. Opět podle svědectví br. Halamy, který byl tehdy již členem Úzké rady, začalo se znovu vyjednávat o vytvoření jakési církevní federace. Sotva se však tehdy začala jednání vést, a to byla jednání mezi Úzkou radou a synodní radou uzavřena a nijak nepublikovaná, byli představitelé Jednoty předvoláni na ministerstvo kultury, kde jim bylo skryté

vyhrožováno, že případné vytvoření církevní federace by znamenalo v podstatě likvidaci Jednoty bratrské, jelikož na federativní zřízení není v nových církevních zákonech pamatováno. JB by tak byla právně převedena do ČCE a duchovní z míst, kde pracují obě církve, by byli převedeni do normálního pracovního procesu. Tímto bylo pochopitelně jakékoli další jednání definitivně znemožněno.

5. Závěr

Rozdělení církví zůstává a dělali bychom z nouze ctnost, kdybychom se snažili tento stav nějak ospravedlňovat. Jsem přesvědčen, že je povinností každého křesťana, když ne k jednotě křesťanstva pracovat a přispívat, tak alespoň neškodit.

Jako lidé můžeme svých hříchem a bláznovstvím, kterému podléhám všichni, dokud nejsme podle Kralických Duchem svatým opraveni, mnoho dobrých a Božímu srdci milých podniků porušit a nakonec i znemožnit. Nicméně konečné slovo a rozhodnutí není v našich rukou. Víme, že když On zavírá, žádný neotvírá, a naopak. Pokud zůstaly dveře sjednocení během války zavřeny, jistě tím není tato kapitola uzavřena definitivně. Stále zůstává, řečeno slovy Závodského, "velkým úkolem a svatou povinností".

Zcela závěrem bych se chtěl vyrovnat s námitkou, že pravou příčinou toho, že se spojení neuskutečnilo, je prostě jiný původ a různé kořeny obou církví (JB, ČCE).

Nebylo tomu tak. Ke skutečně hluboké, otevřené a ekumenickým duchem v tom nejlepším slova smyslu naplněné diskusi o původu a kořenech obou církví ve výkonných orgánech totiž nakonec

vůbec nedošlo. Celá ta věc byla smetena ze stolu dřív, než by byla odpovědně dořešena. Zde nešlo o rozdílnost identit. Pravý důvod krachu sjednocovacího úsilí nebyl tak vzletný a jistým způsobem vznešený. Pravým důvodem byl prostě nedostatek zájmu a v době poválečné již otevřeně vlažný postoj.

Prorocké hlasy zazněly silně a jasně. Církevní úřednictvo však zvolilo cestu nejmenšího odporu a na místo toho, aby se pokusilo jít s druhou stranou dvě míle a napjalo všechny síly, aby mohlo i v případě neúspěchu říci "nepodařilo se, ale vydrželi jsme až do konce, podnikli jsme všechno, co bylo v našich silách", raději de facto resignovalo. Zde nešlo o rozdílnost kořenů církve. Zde šlo o vztah, a to vztah tělesný, k těmto kořenům. Protentokrát zvítězila opatrnost podle těla. I na tobě, milý čtenáři, záleží, co zvítězí příště!

Petr Špirko, písemná práce, 1995

Prameny a literatura:

Kostnické jiskry (ročníky 1938-1948)

Jednota Bratrská

Český bratr (r. 1935)

Zápisy z porady synodní rady se seniory a seniorátními kurátory dne 9.5. 1944, v *archivu Synodní rady krabice II A2*

A. Vacovský, Do země otců, články na pokračování v *Jednotě bratrské* r. 1959, 1960. 1961

Melmuková a kol.: *Evangelici v rané toleranční době v Čechách a na Moravě, nepublikovaná předloha pro tisk*

Kol., *Církev v proměnách času, Praha 1969*

Říčan R., *Od reformace k dnešku, Praha 1947*